

ΙΣΤΑΜΕ – ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ - ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ
«Η Ευρώπη μπροστά σε νέες
προκλήσεις»

ΠΕΜΠΤΗ, 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2006
ΑΘΗΝΑ

ΙΣΤΑΜΕ – ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ:

«Η Ευρώπη μπροστά σε νέες προκλήσεις»

Πολιτιστικό Κέντρο «ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ»

Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΕΜΠΤΗ 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2006

ΟΜΙΛΗΤΗΣ

- **Dominique Strauss Kahn**, πρώην Υπουργός Οικονομικών της Γαλλίας.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ

- **Γιώργος Παπακωνσταντίνου**, Μέλος Δ.Σ. του ΙΣΤΑΜΕ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΙΣΤΑΜΕ (Κ. ΚΑΡΤΑΛΗΣ): Καλησπέρα σας. Ευχαριστούμε πολύ που ήρθατε στην εκδήλωση του ΙΣΤΑΜΕ μ' αυτή την σύντομη πρόσκληση. Να σας πω, ότι ο κ. Kahn θα μιλήσει γαλλικά, ώστε όσοι από εσάς δεν έχετε πάρει ακουστικά και χρειάζεστε, παρακαλούμε να τα προμηθευτείτε από την γραμματεία.

Έχουμε τη χαρά να έχουμε μαζί μας τον πρώην υπουργό Οικονομίας της Γαλλίας για να μιλήσει για τις προοπτικές της Ευρωπαϊκής Αριστεράς και να δεχτεί να απαντήσει σε ερωτήσεις που έχουν να κάνουν με το μέλλον της Αριστεράς στην Ευρώπη. Πρόσφατα είχαμε μία πολύ στενή συνεργασία με το Think Tank του οποίου προεδρεύει και έχει δημιουργήσει, με σκοπό να παρουσιάσουμε στις Βρυξέλλες, μια πρωτοβουλία που έχει να κάνει με το πώς εφτά (7) πολιτικά Ινστιτούτα Ευρωπαϊκών Σοσιαλιστικών Κομμάτων σκεφτόμαστε την Ευρώπη των πολιτών,.

Ευχαριστούμε ιδιαίτερα τον κ. Ρουμελιώτη για τη βοήθειά του στη σημερινή εκδήλωση και τις εκδόσεις «ΛΙΒΑΝΗ» που μας βοήθησαν στο να έχουμε αυτή την επικοινωνία.

Ήθελα να πω μόνο δυο κουβέντες και μετά ο ομιλητής θα έχει το λόγο. Ο κ. Strauss Kahn έχει σπουδάσει πολιτικές επιστήμες και κατέχει

διδασκαλικό στα οικονομικά. Έχει διατελέσει καθηγητής Οικονομικών σε πανεπιστήμια της Γαλλίας, στην Ασίζ, στην Αντέν, στην ΕΝΑ και σήμερα διδάσκει μάκρο και μικροοικονομία στη «Science Po». Διετέλεσε υπουργός Βιομηχανίας και Εξωτερικού Εμπορίου από το 1991 έως το 1993 στην Κυβέρνηση της Εντίθ Γκεσόν, το 1995 εκλέχθηκε Δήμαρχος και παράλληλα με αυτή τη διαδρομή ίδρυσε το Think Tank «Concept Europe, to the lift of Europe», στη συνέχεια μαζί και με το Μισέλ Ροκάρ. Το 2002 εκλέχθηκε βουλευτής με το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα.

Στη διαδρομή του αυτή η σημαντικότερη παρουσία του ήταν από το 1997 έως το 1999 όταν ήταν υπουργός Οικονομίας στη Γαλλία και συνετέλεσε στην πορεία της Γαλλικής Κυβέρνησης σε μια σειρά από αλλαγές που έχουν να κάνουν με την οικονομική πολιτική.

Εγώ σταματώ εδώ και νομίζω ότι η ομιλία του κ. Strauss Kahn, ο οποίος μας τιμά με τη συμμετοχή του στη σημερινή εκδήλωση του ΙΣΤΑΜΕ θα είναι εξαιρετικά διαφωτιστική για όλους. Κάποιοι από εμάς είχαμε την ευκαιρία να τον ακούσουμε στις Βρυξέλλες και πραγματικά ο λόγος του είναι και καινοτόμος και νεοτερικός. Σας ευχαριστώ πολύ.

D. STRAUSS KAHN: Κυρίες και κύριοι, κατ' αρχάς να σας ζητήσω συγνώμη για το ότι σας μιλάω στα γαλλικά. Στα ελληνικά ήταν πάρα πολύ δύσκολο. Στα αγγλικά ο Πρέσβης μου το απαγόρευσε, ως εκ τούτου δεν μου απέμεναν παρά η μητρική μου γλώσσα, τα γαλλικά. Και λυπάμαι.

Βρίσκομαι στην Αθήνα επ' ευκαιρία της έκδοσης στα ελληνικά ενός βιβλίου μου που είχε την ευγενή καλοσύνη ο οίκος «ΛΙΒΑΝΗ» να εκδώσει και με πολύ μεγάλη μου ευχαρίστηση θα συμμετάσχω στη συζήτηση με εσάς. Δεν πρόκειται να μακρηγορήσω, ώστε να μπορέσουμε στη συνέχεια να έχουμε το χρόνο για να συζητήσουμε.

Μου ζητήθηκε να σας πω λίγα λόγια διαγράφοντας κάπως το μέλλον της Αριστεράς στην Ευρώπη. Με λίγα λόγια είναι πολύ απλά, όλα πάνε πάρα πολύ κακά, όλα πάρα πολύ καλά. Ας ξεκινήσουμε από το κακό, από το χειρίστο.

Τίποτα δεν πάει καλά, διότι οι οικονομικές επιθέσεις που έχει επιφέρει η παγκοσμιοποίηση καθιστούν το ευρωπαϊκό μοντέλο πληττόμενο, πλέον σε κάθε μία από τις χώρες μας, σε όποια διαφορετική φάση και αν

βρίσκεται. Δεν υπάρχει χώρα είτε με Αριστερή, είτε με Δεξιά κυβέρνηση όπου δεν τίθεται ένα πολύ μεγάλο ερωτηματικό, μια μεγάλη δημόσια συζήτηση με κεντρικό ερώτημα το κατά πόσο και πώς πρέπει να ακολουθήσουμε τα προστάγματα της παγκοσμιοποίησης με την ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, κεφαλαίων, υπηρεσιών. Ως να είχαμε ένα είδος νίκης των φιλελεύθερων ιδεών που έχουν έρθει με την παγκοσμιοποίηση, ώστε κατά κάποιο τρόπο οτιδήποτε δεν μπαίνει σ' αυτό το κύριο ποτάμι, ουσιαστικά είναι απηρχαιωμένο, αρχαϊκό.

Ταυτόχρονα, πάρα πολλά Αριστερά Κόμματα, ιδιαίτερα όταν βρίσκονται στην αντιπολίτευση, αλλά και όταν είναι στην εξουσία αντιμετωπίζονται από ένα κύμα το οποίο είναι εκσυγχρονιστικό. Μας λένε, 'όλα αυτά που λέτε είναι πολύ συμπαθητικά είναι, αλλά πλέον είμαστε στον 21^ο αιώνα όχι στον 20^ο, είμαστε αλλού. Εμείς οι Ευρωπαίοι δεν μπορούμε να αντισταθούμε σ' αυτά που συμβαίνουν αφ' ενός στις ΗΠΑ και αφ' ετέρου στην Κίνα και στην Ινδία, παρά μόνο αν παίξουμε το ίδιο παιχνίδι με τους άλλους. Και επομένως οφείλουμε να εγκαταλείψουμε λόγω αυτής της ροπής οτιδήποτε έχει δομήσει η ευρωπαϊκή ιστορία. Δηλαδή μια πιο αλληλέγγυα κοινωνία, διαφορετική βέβαια από τη μια χώρα στην άλλη, αλλά που παντού αντικατοπτρίζει μία ανησυχία και μία μέριμνα για την κοινωνική συνοχή, πολύ πιο έντονα από τα άλλα σημεία του Πλανήτη.

Έτσι, λοιπόν, σ' αυτή τη φάση τουλάχιστον ιδεολογικά τα πράγματα δεν πάνε καλά, δεν πάνε καθόλου καλά. Και δεν ξέρω τι γίνεται στον ελληνικό Τύπο που πολύ σπάνια διαβάζω, αλλά μπορώ να σας πω τι συμβαίνει στα γαλλικά ή στα αγγλικά ή στα γερμανικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, αλλά επίσης και στην Ισπανία και την Ιταλία.

Δεν υπάρχει μέρα όπου κάποιος διανοούμενος ή ψευδοδιανοούμενος δεν προσθέτει το δικό του λιθαράκι, πάνω στο οίκημα του φιλελεύθερου οικοδομήματος εξηγώντας διάφορα, ότι υπάρχουν και άλλοι δρόμοι προς την ευελιξία της αγοράς, το άνοιγμα των συνόρων κλπ.

Βέβαια τα πράγματα δεν πάνε καθόλου καλά και οικονομικά. Και αυτό ακριβώς υποστηρίζει το πολύ μεγάλο ιδεολογικό πρόβλημα. Οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης αυτή τη στιγμή έχουν πολύ ασθενή ρυθμό ανάπτυξης. Το παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου και της σχετικής του ανάπτυξης συχνά ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα του γεγονότος ότι είναι εκτός

Ευρωζώνης ή ότι βρίσκεται υπό την μπαγκέτα του Μπλερ σε πολύ πιο φιλελεύθερη οδό. Επομένως καμία από τις δύο αναγνώσεις δεν είναι καλές για το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Η πραγματικότητα είναι λίγο διαφορετική. Σκέφτομαι για παράδειγμα την Ισπανία που είναι στην Ευρωζώνη και για την οποία πάνε πολύ καλά τα πράγματα. Αν και σε κάθε περίπτωση η αλήθεια είναι, ότι έχουμε πολύ σημαντικό έλλειμμα ανάπτυξης στη ζώνη αυτή. Η αιτίαση ότι το έλλειμμα οφείλεται στο € είναι μια κακή ιδέα, αν και τελικά είναι κάτι που μας έρχεται αυθόρμητα.

Δεν πιστεύω όμως ότι ισχύει κάτι τέτοιο. Πιστεύω, ότι απλώς οφείλεται στο ότι έχουμε κάνει μόνο τη μισή απόσταση, δηλαδή δεν έχουμε πραγματικά ενιαία οικονομική και χρηματοοικονομική πολιτική. Και δεν υπάρχει βέβαια κράτος το οποίο να κάνει ένα καλό συντονισμό των επιμέρους χωρών. Βλέπουμε πως υπάρχει ένας επιμερισμός διαφορετικών πολιτικών στις διάφορες περιφέρειες και μεγάλες ανισοροπίες.

Επομένως δεν είναι απορίας άξιον ότι τα πράγματα δεν πηγαίνουν καλά στην Ευρωζώνη. Οι Οικονομολόγοι δίνουν πάνω – κάτω ένα 1% περίπου ελλείμματος, αύξησης, μεγέθυνσης, ανάπτυξης σε σχέση μ' αυτό που θα μπορούσαμε να έχουμε. 1% κατ' έτος με σωρεία ετών, σημαίνει πολύ μεγάλη διαφορά με συνέπειες στην αγοραστική δύναμη, στην απασχόληση κλπ.

Ως εκ τούτου τα πράγματα δεν πηγαίνουν καλά για λόγους που κατ' εμέ είναι εν πολλοίς ανεξάρτητοι. Λόγοι που αφορούν θέματα ακαμψίας της αγοράς εργασίας ή τέτοιου είδους ζητήματα. Όχι ότι δεν υφίστανται αυτά τα προβλήματα, υφίστανται, αλλά δεν είναι θεμελιώδη στις μέρες μας. Το πρόβλημα έγκειται βασικά σε έλλειψη οικονομικού συντονισμού.

Με δεδομένο ότι η ζώνη αυτή δεν λειτουργεί, η ιδέα ότι η όλη ιδεολογική κριτική είναι υπερβολικά απλουστευτική είναι όντως αιτιολογημένη, ώστε να μην την αντικρούσουμε. Δεν ισχύει ούτε ιδεολογικά, αλλά ούτε και οικονομικά. Και υπ' αυτές τις συνθήκες πραγματικά θα ήταν απορίας άξιον γιατί να λειτουργήσει και εκλογικά.

Τα πράγματα δεν πάνε καλά ούτε στο εκλογικό πεδίο στη Γερμανία, όπου το SPD έχασε την εξουσία. Δεν πάνε τα πράγματα καθόλου

καλά στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου βλέπουμε για πρώτη φορά εδώ και 8 χρόνια έναν επικεφαλής των συντηρητικών που αρχίζει πλέον και ηγείται των δημοσκοπήσεων.

Στη Γαλλία δεν θα έλεγα, ότι εάν γίνονταν εκλογές αύριο η Αριστερά θα ήταν σε πάρα πολύ καλή θέση. Στην Ιταλία αυτό το οποίο ξέρουμε από την προεκλογική εκστρατεία, μέρα με τη μέρα, βλέπουμε ότι δεν είναι πολύ ενθαρρυντικό.

Νομίζω, ότι και εδώ δεν ξέρουμε, δεν θέλω να σχολιάσω την ελληνική κατάσταση, αλλά εν πάση περιπτώσει η κατάσταση είναι αυτή την οποία γνωρίζουμε στην Ελλάδα.

Και μπορούμε να συνεχίσουμε αν θέλετε περιδιαβαίνοντας όλο το τοπίο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός των φίλων Σουηδών που έχουν πραγματικά μια παράδοση πολιτικής ακαμψίας προς την άλλη κατεύθυνση και που δεν φαίνεται να αλλάζει. Εν πάση περιπτώσει βλέπουμε ότι η Ευρώπη στις μέρες μας δεν είναι καθόλου ροζ, πολύ περισσότερο δεν είναι κόκκινη.

Το γεγονός λοιπόν, ένα από τα οποία μας χρησίμευε ως λάβαρο ανανέωσης στην Ευρωπαϊκή Αριστερά, του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος βλέπουμε και αυτό να έχει ταραχτεί από το ηχηρό ΟΧΙ των Γάλλων και των Ολλανδών. Πολλοί πιστεύουν πλέον στις μέρες μας ότι η Συνταγματική Συνθήκη είναι πλέον νεκρή και ότι θα χρειαστούν πάρα πολλά χρόνια για να επανακινήσουμε τον όλο μηχανισμό.

Βλέποντας αυτά τα πράγματα σταδιακά δεν βλέπουμε και πάρα πολλούς λόγους γιατί να είμαστε τόσο αισιόδοξοι όντας Ευρωπαίοι και ταυτόχρονα Αριστεροί. Εν τούτοις όμως έχουμε την αίσθηση ότι όλα πάνε καλά.

Θα προσπαθήσω, λοιπόν, τώρα να αποδομήσω ένα – ένα σημείο τα προηγούμενα για να δείτε, γιατί ακριβώς έχουμε τους λόγους να είμαστε πάρα πολύ αισιόδοξοι.

Κατ' αρχάς η οικονομική κατάσταση της παγκοσμιοποίησης. Είναι αλήθεια ότι βιώνουμε μια περίοδο όπου αυτό το κύμα της παγκοσμιοποίησης έχει πραγματικά σαρώσει τις συνήθειες πρακτικές μας. Όμως είναι εξίσου αληθές και το αισθάνομαι στη Γαλλία, αλλά και σε άλλες

χώρες των οποίων γνωρίζω καλύτερα την οικονομία και συγνώμη, γιατί δεν γνωρίζω την ελληνική οικονομία. Εν πάση περιπτώσει σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που γνωρίζω καλύτερα, το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού, οι περισσότεροι των μισθωτών αρχίζουν πλέον να συνειδητοποιούν, ότι δεν είναι η απουσία δημόσιας παρέμβασης που είναι η σωστή οδός. Θα πρέπει να υπάρχει μια τελείως διαφορετική δημόσια παρέμβαση πολύ πιο αποτελεσματική, πολύ καλύτερα προσαρμοσμένη σε σχέση με το παρελθόν.

Η απουσία δημόσιας παρέμβασης αφήνει την ολότητα της οικονομίας μας πραγματικά με ορθάνοιχτες πόρτες και παράθυρα, που ροκανίζονται σιγά – σιγά. Επομένως η αντίδραση στην ιδέα του «Laisser faire – Laisser passer» πλέον περνάει και το βλέπουμε στις δημοσκοπήσεις που διεξάγουν οι Βρυξέλλες. Πλέον πνέει τα λοίσθια αυτή η αρχή.

Δεν υπάρχει η περίπτωση, αν θέλετε, «Arcelor» αυτή τη στιγμή, δεν έχει τίποτα το σκανδαλώδες αυτό καθ' αυτό. Αν θέλετε υπάγεται στους γενικούς κανόνες της επιθετικής εξαγοράς. Οποιοσδήποτε μπορεί απέξω να κάνει κάτι τέτοιο.

Από την άλλη όμως υπάρχουν και πράγματα τα οποία δεν λειτουργούν σ' αυτή την υπόθεση. Το γεγονός για παράδειγμα, ότι υπάρχει μια επιχείρηση 30 ετών και από την άλλη εταιρείες οι οποίες έχουν μακρά παράδοση χαλυβουργίας, εκατοντάδες ετών εμπειρίας, διαπιστώνουμε ότι ο αγοραστής προσφέρει κάπου ένα 30% μεριδίου. Δηλαδή ουσιαστικά δεν συνειδητοποιούν ότι η «Arcelor» άξιζε πολύ περισσότερο απ' αυτό το οποίο της προστίθεται αυτή τη στιγμή, διαφορετικά θα υπήρχε και άλλος πρόθυμος να προσφέρει παραπάνω.

Άρα το σύστημα τελικά δεν λειτουργεί πάρα πολύ καλά. Και εν κατακλείδι βλέπουμε ότι δεν υπάρχουν και πάρα πολλοί λόγοι για τους οποίους να μην αποδεχτούμε να έχουμε τα μέσα, ώστε να κρατήσουμε αν μη τι άλλο και να διαφυλάξουμε το κεφάλαιο των εταιρειών μας. Εκτός αν θεωρούμε, ότι η υπηκοότητα, η εθνικότητα μιας εταιρείας δεν έχει σημασία με δεδομένο ότι είναι παγκοσμιοποιημένο όλο το κεφάλαιο. Ότι δεν έχει κανένα νόημα να δούμε κατά πόσο η εταιρεία είναι Γαλλική ή Γερμανική ή Ελληνική ή εν γένει αν θέλετε ευρωπαϊκή.

Νομίζω, ότι αυτό είναι λάθος. Είναι πολύ σημαντικό το που βρίσκεται και ποια είναι η υπηκοότητα του κεφαλαίου. Και επομένως πρέπει να έχουμε κάποια νομικά, χρηματοοικονομικά εργαλεία ελέγχου. Δηλαδή και εύρωστα κεφάλαια για να μπορούν να αντισταθούν στις επιθετικές εξαγορές και αντίστοιχο νομικό πλαίσιο.

Και αυτή η περίπτωση «Arcelor» που είναι πολύ πρόσφατη ήδη βλέπουμε ότι έχει διανύσει κάποια απόσταση. Βλέπω σαφέστατα στις γαλλικές δημοσκοπήσεις και πιστεύω ότι υπάρχει και στις άλλες χώρες πλέον αυτό το αίσθημα, ότι δεν μπορούμε να αφήσουμε τα πράγματα να γίνονται αυτόματα και από μόνα τους, εν κατακλείδι δεν μπορούμε να αφήσουμε την αγορά από μόνη της να ρυθμίσει τα ζητήματα.

Είναι μια ιδέα που μετά από πάρα πολλές ιδέες που η όλη κίνηση και ο ρους ήταν προς την αντίθετη κατεύθυνση αρχίζει τώρα να αναστρέφεται. Εξάλλου πλέον είναι αυτές οι πολιτικές τις οποίες τώρα προτάσσουν οι περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ανεξαρτήτως χρώματος.

Όταν η κα Μέρκελ έκανε ένα σχόλιο επί της υπόθεσης «Arcelor», όταν ο Πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου, ο κ. Γιούνκερ μάχεται περισσότερο απ' όλους, γιατί βέβαια είναι η έδρα στο Λουξεμβούργο της Εταιρείας αυτής, βλέπουμε ότι δεν υπάρχει σχετική έδραση. Βλέπουμε ότι η αντίδραση της δημόσιας, της κοινής γνώμης να θέλει σύγχρονη παρέμβαση, υφίσταται παντού και σιγά – σιγά η άποψη αυτή αρχίζει και αποκτά μορφή.

Επομένως πιστεύω, ότι δεν έχει χαθεί η λαϊκή μάχη. Αντίθετα είμαστε σε μία φάση πλέον που υπάρχει πάλι επάνοδος και ουσιαστικά αυτό που ονομάζουμε Λιμπεραλισμός. Η φάση αποδιοργάνωσης της κοινωνίας μεταξύ δύο μεγάλων περιόδων, όπως συμβαίνει κάθε 50-60 χρόνια. Υπάρχουν πάντα 50-60 χρόνια οργάνωσης της κοινωνίας πάνω σε ένα μοντέλο, εδώ και 2,5 αιώνες παρατηρείται αυτή η αλληλουχία. Και μετά μεταξύ αυτών των φάσεων οργάνωσης, υπάρχουν 15-20 χρόνια αποδιοργάνωσης, όπου εκεί βασιλεύει ο φιλελευθερισμός. Μετά πλέον ξανά αρχίζει η επανοργάνωση της κοινωνίας για να λειτουργήσει 40-50 χρόνια μέχρι που πνέει τα λοίσθια και πάλι.

Τελευταία φορά έγινε με το κράτος Πρόνοιας μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο που σημείωσε πολύ μεγάλη επιτυχία και που κάποια στιγμή έφτασε να πεθάνει, να δώσει όσα μπορούσε να δώσει. Τώρα πλέον εδώ και 15 χρόνια ζούμε αυτή τη φάση της αποδιοργάνωσης, του άκρατου φιλελευθερισμού, αλλά νομίζω ότι πλέον φτάνουμε στο πέρας του δρόμου αυτού, πλέον δεν είναι δυνατόν να μην υπάρχει δημόσια παρέμβαση.

Ιδεολογικά πιστεύω, ότι πραγματικά έχουμε φτάσει στον πάτο. Πλέον έχουμε πατήσει και θα αρχίσουμε να ανεβαίνουμε. Χρειάζεται χρόνος, πρέπει να αποφασίσουμε, χρειάζονται ηγέτες. Αλλά νομίζω, ότι έχουμε περάσει πλέον την πιο δύσκολη στιγμή, όπου η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη ήταν ιδιαίτερα ευαίσθητη στα κελεύσματα των σειρήνων από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού και της απόλυτα ελεύθερης αγοράς.

Οικονομικά τώρα τα πράγματα είναι πολύ σκληρά, είναι αλήθεια. Είναι δύσκολα τα πράγματα. Αλλά από την άλλη είναι τόσο εύκολο να τα καταφέρουμε καλύτερα, που αρκεί να υπάρχει πολιτική βούληση για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε.

Έλεγα προηγουμένως τουλάχιστον σε ότι αφορά την Ευρωζώνη, ότι το έλλειμμα πολιτικού και οικονομικού συντονισμού στοιχίζει 1,5%-2% έλλειψη ανάπτυξης κατ' έτος. Τώρα όμως βλέπουμε με εκατοντάδες πολιτικών και οικονομικών εκθέσεων και ξέρουμε πια πώς πρέπει να καθοδηγηθούμε. Αρκεί βέβαια να υπάρχει πολιτική βούληση και να περάσουν τα απαραίτητα αποφασιστικά εργαλεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Νομίζω είναι κάτι που γίνεται αποδεκτό απ' όλους τους ευρωπαϊούς οικονομολόγους είτε περισσότερο είτε λιγότερο παρεμβατικούς, προερχόμενους από την Αριστερά ή τη Δεξιά.

Από οικονομικής σκοπιάς, λοιπόν, δεν βρίσκω καθόλου ότι είναι δραματική η κατάσταση. Σίγουρα βρίσκω ότι χάνουμε πάρα πολύ χρόνο, βρίσκω ότι οι στόχοι που θέσαμε στη Λισσαβόνα και που ήταν πάρα πολύ θεμιτοί και σωστοί, όντως δεν μπορεί να υλοποιηθούν, γιατί ακριβώς τότε δεν είχαμε δώσει τα πολιτικά μέσα παρέμβασης.

Η ανάλυση της Λισσαβόνας κατά την άποψή μου είναι απόλυτα σωστή, δηλαδή να γίνει η Ευρώπη η Ήπειρος της συνοχής, να καλύψουμε το χαμένο έδαφος, να προωθήσουμε τα επιτεύγματα εκεί που πρέπει, να

αφιερώνουμε τους απαραίτητους δημόσιους πόρους και να υπάρχει επίσης και παρακίνηση των ιδιωτικών πόρων προς την έρευνα την εκπαίδευση κλπ., απλή ανάλυση και πολύ σωστή. Η μέθοδος όμως της Λισσαβόνας δεν είναι μέθοδος. Άφηνε ουσιαστικά μ' αυτή την επικουρικότητα, αν θέλετε, κάθε κράτος να εφαρμόσει την πολιτική όπως ήθελε.

Κανένας από τους στόχους τελικά ο οποίος ετέθη στη Λισσαβόνα όχι απλώς δεν έχει επιτευχθεί, αλλά σε καμιά χώρα δεν είμαστε ούτε καν στην πορεία προς επίτευξη των στόχων. Αλλά βλέπουμε γιατί, είναι σαφές, είναι προφανές, γιατί υπάρχει απόλυτη απουσία κεντρικού συντονισμού, πολιτικής βούλησης για την υλοποίηση των συνεπειών. Χάσαμε αρκετά χρόνια, μπορούμε να χάσουμε και κάτι ακόμα βέβαια, όμως στοιχίζει πάρα πολύ ο χρόνος πλέον. Από την άλλη έχουμε στα χέρια μας το χάρτη που μας δείχνει την πορεία που πρέπει να ακολουθήσουμε.

Ως εκ τούτου δεν σας λέω, ότι αρκεί να κάνουμε ένα κλακ και παλαμάκια για να επιλυθούν όλα τα προβλήματα με πολιτική βούληση, αλλά βλέπουμε ότι εάν ήμασταν σε θέση να υλοποιήσουμε ένα ελάχιστο κοινών πολιτικών, θα μπορούσαμε να βγούμε από το αδιέξοδο στο οποίο βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή.

Και προχωρώντας λίγο παραπέρα καταλήγω σε μία σκέψη ολίγον παράδοξη αν θέλετε. Εκεί όπου υπάρχει μεγάλη ψαλίδα, συσσωρευμένο έλλειμμα ανάπτυξης μπορούμε να περιμένουμε και όταν ξεκινήσουμε πάλι η κάλυψη που πρέπει να κάνουμε μπορεί να ανοίξει την πόρτα για πάρα πολλά χρόνια πολύ ισχυρής ανάπτυξης και μεγέθυνσης στην Ευρωζώνη και βέβαια και όλων των όμορων οικονομιών. Μιλώ δηλαδή με 3%-3,5%-4% ρυθμό ανάπτυξης που θα ήταν πολύ σημαντικό για όλους μας.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι βρισκόμαστε στην κατάλληλη περίοδο, έχουμε τις αναλύσεις, πρέπει να δημιουργήσουμε τα όργανα και τα εργαλεία και ξέρουμε ποια είναι αυτά προκειμένου να προχωρήσουμε. Απλώς πρέπει και πάλι να υπάρχει ισχυρή θέληση να προχωρήσουμε μπροστά. Και αυτό μας οδηγεί στην τρίτη πρόκληση, δηλαδή της αλλαγής του εκλογικού σώματος, των εκλογικών προτιμήσεων.

Το παράδοξο είναι, ότι πρέπει να ξεκινήσουμε να κερδίσουμε πρώτα τις εκλογές, για να γίνουν σωστά τα πράγματα. Αφ' ης στιγμής δεν

έχουμε κερδίσει τις εκλογές, δεν μπορούμε να υλοποιήσουμε τις ιδέες μας. Αφ' ης στιγμής δεν τις έχουμε υλοποιήσει, δεν μπορούμε να αποδείξουμε ότι είμαστε ικανοί να το κάνουμε, γιατί βέβαια η κριτική που μας απευθύνεται είναι, ότι αφού στην εξουσία υπήρξατε και εσείς στο παρελθόν και δεν τα καταφέρατε τότε, τι μας αποδεικνύει ότι θα μπορούσατε να τα καταφέρετε τώρα κλπ. κλπ, την ξέρετε πάρα πολύ καλά, την όλη επιχειρηματολογία.

Ως εκ τούτου, μόνο μέσα από τον πολιτικό λόγο και την εκδήλωση μιας συλλογικής βούλησης μπορούμε να δείξουμε, ότι έχουν αλλάξει τα πράγματα. Και εγώ πιστεύω ότι θα αλλάξουν τα πράγματα. Ανέφερα τη Γερμανία προηγουμένως, το SPD έχασε τις εκλογές, ήταν το αρνητικό της όλης υπόθεσης. Έχασε, αλλά οριακά και πολύ λιγότερο απ' ότι το φανταζόμασταν πριν τις εκλογές.

Γιατί; Είναι βέβαια λίγο η μαγεία του Σρέντερ στην προεκλογική εκστρατεία, αλλά αυτό οφείλεται επίσης στο ότι οι Γερμανοί ενώπιον της κάλπης συνειδητοποίησαν ότι έπρεπε πραγματικά να επιλέξουν μεταξύ της πολιτικής της κας Μέρκελ ή όχι. Και όσοι θέλανε, ναι μεν ήταν κουρασμένοι από την πολιτική Σρέντερ, αλλά δεν θέλανε ακριβώς και αυτή την πολιτική που ήταν εισαγωγή από τις ΗΠΑ, γιατί αυτό ήταν που πρότειναν οι Χριστιανοδημοκράτες, γι' αυτό υπήρξε και αυτή η πολύ στενή εκλογική αναμέτρηση.

Αλλά και στη Γαλλία είναι το ίδιο. Η απόλυτη πεποίθησή μου είναι, ότι όντως θα κερδίσουμε τις επόμενες προεδρικές εκλογές και εξάλλου θα κερδίσουμε και τις νομοθετικές εκλογές. Γιατί κατά βάθος στη συνείδηση τους οι Γάλλοι, το συνειδητοποιούν μέρα με τη μέρα, γνωρίζουν το τι δεν θέλουν. Δεν θέλουν τη λύση που εισάγεται άκριτα από τις ΗΠΑ, όπως θέλουν κάποιοι ηγέτες της δεξιάς να σφυροκοπήσουν σταδιακά, να βάλουν στα μυαλά των Γάλλων και στη Γαλλική πολιτική ζωή.

Και πλέον η κούραση που υπήρχε πριν από δύο χρόνια ή και πριν από έξι μήνες σιγά – σιγά αρχίζει να υποχωρεί. Ανέφερα προηγουμένως το Νικολά Σαρκοζί, τον ξέρετε βέβαια. Ο ίδιος ο Πρωθυπουργός έχει πολύ διαφορετική συλλογιστική και διαφορετική ρητορική. Το κατάλαβε και ο ίδιος ότι αυτός ο δρόμος δεν οδηγεί πουθενά γι' αυτό και πλέον μιλά περί γαλλικού κοινωνικού μοντέλου κλπ., σχεδόν τολμώ να πω Σοσιαλδημοκρατικού μοντέλου. Και η ρητορική του Νικολά Σαρκοζί πλέον υποχωρεί γιατί

καταλαβαίνει ότι η ανησυχία, η αγωνία των Γάλλων για το μέλλον δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με Σκοτσέζικο ντους και με σκληρή ρητορική, αλλά μόνο με συλλογική προσέγγιση.

Μπορεί να το υλοποιήσει η παρούσα κυβέρνηση; Δεν το πιστεύω, γιατί αυτός ο συνδυασμός δεν λειτουργεί και με τους μεν και με τους δε. Στη Γαλλία όμως, όπως και αλλού συνειδητοποιούμε και αισθανόμαστε την ανάγκη τα πράγματα να επανέλθουν σ' αυτό που είναι η ουσία του ευρωπαϊκού μοντέλου.

Αναφέρω για παράδειγμα την Ιταλία, όπου ο Μπερλουσκόνι όντως θα νικηθεί, ακόμα και αν ο Massimo D' Alema ή ο Πρόντι κάνουν ό,τι είναι δυνατόν για να μην κερδίσουν τις εκλογές. Παρακαλώ πολύ μη το επαναλάβετε δεν είναι πολύ ευγενικό από πλευράς μου, αλλά ότι και να κάνουν οι ηγέτες της Αριστεράς για να μην κερδίσουν τις εκλογές πιστεύω, ότι ο Μπερλουσκόνι θα ηττηθεί κατά κράτος. Ποια είναι λοιπόν η δική σας γνώμη;

Το είπα και στον Πρόντι όταν ακόμα ήταν Πρόεδρος της Επιτροπής. Του έθεσα ένα σχετικό ερώτημα, μια έκθεση σχετική όπου είχαν συμμετάσχει Ευρωπαίοι απ' όλο το πολιτικό φάσμα και απ' όλες τις χώρες σχεδόν, υπήρχε άλλωστε και η Δήμαρχος της Αθήνας η οποία εμφανιζόταν. Η έρευνα έφτασε λίγο ως πολύ σε ένα κοινό αποτέλεσμα, το οποίο κατέδειξε ότι ακριβώς αυτό το ευρωπαϊκό μοντέλο ακόμα και αν έχει διαφορετικές αποχρώσεις από χώρα σε χώρα είναι κάτι το οποίο γίνεται αντιληπτό και αισθητό τελείως διαφορετικά από τους Ευρωπαίους. Υπήρχε ο Χάμπερμαν στην Επιτροπή αυτή, ο Λόρδος Σάιμον, μαρξιστές, εν πάση περιπτώσει. Υπήρχε ένα ιδιαίτερο μίγμα, αν θέλετε, όλων των εισηγητών.

Η Επιτροπή, λοιπόν, αυτή της οποίας προήδρευε ο Πρόντι έφτασε σε ένα, λίγο ως πολύ, αρκετά ομογενές συμπέρασμα. Τι λέει: «Αποφάνθηκαν ότι το ευρωπαϊκό μοντέλο βασίζεται σε τέσσερα πράγματα: **πρώτον**, σεβασμό και κατάδειξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προώθησή τους κατά τρόπο απόλυτα απόλυτο, όπως δεν υπάρχει πουθενά αλλού στον Πλανήτη συμπεριλαμβανομένων και των φίλων των Αμερικανών. **Δεύτερον** ένα όραμα του πολιτισμού ως χειραφέτησης και όχι ως αγαθού της αγοράς που και πάλι το βρίσκουμε μόνο στην Ευρώπη, σε διαφορετικούς βαθμούς βέβαια. **Τρίτον** ένα κοινωνικό μοντέλο που δίνει μια ισορροπία

μεταξύ της ισότητας και της αποτελεσματικότητας που δεν βρίσκεται σε άλλο σημείο του πλανήτη. Και τέλος ένα όραμα του διεθνούς τοπίου που βασίζεται στην πολυμερή συνεργασία, που σε κάποιες εποχές, και στις ΗΠΑ υπάρχουν τέτοιες, απηχείτε και αλλού.

Αυτές οι τέσσερις συνιστώσες δεν βρίσκονται πουθενά αλλού στον κόσμο σε συνδυασμό. Βρίσκονται βαθιά ριζωμένες στο συλλογικό συνειδητό των ευρωπαϊκών λαών και αυτό αν θέλετε αντικατοπτρίζεται στις διάφορες δημοσκοπήσεις και αναλύσεις που λαμβάνουν χώρα.

Ως εκ τούτου την Ευρώπη μπορούμε να την δομήσουμε, ανάλογα με το λιθαράκι που μπορούμε να προσφέρουμε ο καθένας. Και εγώ πραγματικά είμαι αντίθετος μ' αυτό το περίφημο αστεράκι που ακούσαμε από τον κ. Μπους μεταξύ Γηραιάς και νέας Ευρώπης.

Αυτός ο ιδεολογικός πόλεμος πραγματικά λίγο ως πολύ υπήρξε, αλλά πέρασε. Νομίζω ότι ο Ρίφκιν όταν μιλάει για το ευρωπαϊκό όνειρο έχει δίκιο, όντως κερδίζουμε αυτή τη στιγμή, νικάμε, αλλά δεν έχουμε ακριβώς επίγνωση αυτού του ιδεολογικού πολέμου ο οποίος λαμβάνει χώρα.

Γιατί εν κατακλείδι όντως υπήρξε μια Γηραιά Ευρώπη, η οποία είχε κάποτε θανατική ποινή, είχε βασανιστήρια, κάθε υπέρβαση του κράτους δικαίου που υπήρξε. Και υπήρξε μια νέα Ευρώπη που γεννήθηκε και που υπάρχει σε όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου έχει καταργήσει τη θανατική ποινή.

Υπήρξε μια αρχαία Ευρώπη, η οποία είχε δημιουργήσει απόλυτη ρύπανση όπου υπήρχε, με τη χρήση καυσίμων, κάρβουνου, μετά πετρελαίου που γενικά επιβάρυνε πάρα πολύ το περιβάλλον. Και μετά υπήρξε η νέα Ευρώπη, η Ευρώπη η οποία αυτή τη στιγμή προσπαθεί να υλοποιήσει οτιδήποτε προκύπτει και απορρέει από τα Πρωτόκολλα του Κιότο και που θέλει να αλλάξει το μοντέλο της ανάπτυξής της.

Υπήρξε μια Γηραιά Ευρώπη με τις διάφορες συγκρούσεις της στους αιματηρούς πολέμους, που αιματοκύλησαν τους λαούς της για το απειροελάχιστο κάποια εποχή. Τα Γαλλογερμανικά σύνορα έχουν αιματοκυλιστεί κατ' επανάληψη και προκάλεσαν και δύο Παγκόσμιους Πολέμους. Υπάρχουν πραγματικά ποταμοί αίματος Γάλλων και Γερμανών.

Από την άλλη υπάρχει μια νέα Ευρώπη, η οποία αποφάσισε να καταργήσει τον πόλεμο μεταξύ των κρατών και να επιλύει διαφορετικά τις συγκρούσεις, γιατί συγκρούσεις πάντα υπάρχουν. Πώς; Γύρω από ένα τραπέζι με συζήτηση μέσω του κράτους δικαίου.

Υπήρξε, λοιπόν, και η Γηραιά και η νέα Ευρώπη. Όμως όταν βλέπω τις ΗΠΑ μοιάζουν περισσότερο με τη Γηραιά Ευρώπη, παρά με τη νέα και σε ότι αφορά τη θανατική καταδίκη και σε ότι αφορά τη ρύπανση και σε ότι αφορά τον πόλεμο.

Το μοντέλο, λοιπόν, το οποίο προτείνουμε εμείς είναι όντως ένα μοντέλο που πιστεύω ότι είναι απόλυτα καινοτόμο, όπως ήταν και ο ρόλος της Ευρώπης σε όλη την ιστορία και επ' αυτού θα καταλήξω.

Γνωρίζω πάρα πολύ καλά τι εστί Ευρώπη. Το ζήτημα των συνόρων, είναι ένα ζήτημα εξαιρετικά ενδιαφέρον, ίσως δεν τίθεται σωστά. Αν έχετε ερωτήματα επ' αυτού, ευχαρίστως να σας απαντήσω και να το πραγματευτούμε το ζήτημα.

Δεν ξέρω πολύ καλά τι είναι, αλλά ξέρω τι ρόλο διαδραμάτισε το θέμα των συνόρων. Η Ευρώπη κατά τη διάρκεια της τελευταίας χιλιετίας έπαιξε το ρόλο της που ήταν να φέρει κάθε φορά στον κόσμο την ιδέα, το ψήγμα της επόμενης φάσης. Η αναγέννηση που γεννήθηκε εδώ και που στη συνέχεια ακτινοβόλησε σε όλο τον πλανήτη, τουλάχιστον το γνωστό εκείνη την εποχή πλανήτη.

Υπήρξε η Γαλλική Επανάσταση, το νέο και ο τρόπος που πάλι ακτινοβόλησε τις νέες ιδέες τις ελευθερίας και της ισότητας. Υπήρξε και η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου επινοούμε μεταξύ των κρατών και των λαών έναν τρόπο οργάνωσης άρδην διαφορετικό απ' αυτόν που έχει καταγραφεί στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Θα μου πείτε βέβαια, ότι πολύ απέχουμε και δεν μπορούμε όλα αυτά να τα αποδώσουμε στην Ευρώπη. Όχι, κάθε άλλο, γιατί η Ευρώπη αυτή ουσιαστικά φέρει ιδέες που κατά βάση είναι της Αριστεράς είτε πρόκειται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το ανθρώπινο πρόσωπο, για την προσωπικότητα του ανθρώπου, την επιδίωξη της απαγόρευσης πώλησης σπέρματος, ωαρίων, κλώνων. Ενώ αντίθετα αλλού, και δη στις ΗΠΑ, η

εμπορευματοποίηση του ανθρώπινου γονιδιώματος και του ανθρώπου είναι ο κανόνας.

Τα ζητήματα περιβάλλοντος και κοινωνικού μοντέλου, το θέμα των διεθνών σχέσεων και ο τρόπος οργάνωσης της ζωής πάνω στον Πλανήτη, είναι οι τρεις μεγάλες θεματικές, επίκαιρες στην εποχή μας. Η Ευρώπη δίνει μια νέα λύση, που απορρέει απ' αυτά που είναι θεμελιωδώς οι ρίζες της Αριστεράς.

Γι' αυτό ακριβώς υπήρξαμε ταυτόχρονα και στριμωγμένοι στη γωνία, αν επιτρέπετε την έκφραση, από το τι έχει σημειωθεί μέχρι στιγμής με τον Συνταγματικό Χάρτη. Αλλά από την άλλη ακόμα και αν υπάρχει μια επιβράδυνση της όλης ευρωπαϊκής πορείας θα συνεχίσει. Και γι' αυτό ακριβώς η Αριστερά φέρει το μέλλον της Ευρώπης και γι' αυτό η πεποίθησή μου είναι, ότι ακόμα και αν συγκυριακά τα πάντα πάνε κακά, όλα είναι καλά στην προοπτική. Εξαρτάται από εμάς να περάσουμε το συντομότερο δυνατό από το μαρασμό τον οποίο βιώνουμε σήμερα στην προοπτική αυτή.

Αυτό βέβαια προϋποθέτει σε κάθε χώρα να υπάρχουν ικανοί ηγέτες, να ενσωματώσουν και να καθοδηγήσουν το πλήθος. Και από την άλλη θα πρέπει να υπάρχουν ικανοί άνδρες και γυναίκες, δεν είναι κάτι το αφηρημένο η ευρωπαϊκή πολιτική.

Ας υποθέσουμε και ας ελπίσουμε, ότι εμείς όλοι θα είμαστε σε θέση να προωθήσουμε και να αναδείξουμε σε ευρωπαϊκό πεδίο τους ανθρώπους αυτούς που θα μπορέσουν να παλέψουν για την Ευρώπη και το κοινωνικό μοντέλο.

Και εν γένει για το μέλλον του Πλανήτη. Γιατί κοιτάξτε, υπάρχουν πάρα πολλές χώρες πλέον στην εποχή μας που φτάνουν στη δημοκρατία, όπως φτάνουν και στην οικονομία της αγοράς ταυτοχρόνως και που διστάζουν όσον αφορά την πορεία που θα ακολουθήσουν.

Και τελικά αν υπάρχει μόνο ένα μοντέλο, θα πάρουν το αμερικανικό. Το αμερικανικό έχει πάρα πολλά καλά, δημιουργικότητα, δυνατότητα αντίδρασης στη δημιουργικότητά του, αλλά όμως υπάρχουν και πάρα πολλά ελλείμματα και αν θέλετε πολλά μειονεκτήματα.

Και για να είμαι ειλικρινής δεν μ' αρέσει το μοντέλο αυτό εμένα. Είναι εξαιρετικά ατομικιστικό, όπου η ισορροπία μεταξύ ισότητας και

ελευθερίας πηγαίνει περισσότερο στα θέματα της απόλυτης, ασύδοτης ίσως ελευθερίας και όχι τόσο της ισότητας.

Το μοντέλο που μπορεί να είναι επιθυμητό, από πολλές απόψεις συνολικά και σε παγκόσμιο επίπεδο δεν είναι το δικό μου επιθυμητό, το δικό μου ιδεώδες. Δεν θα ήθελα να δω χώρες, οι οποίες τώρα εκδημοκρατίζονται να το ακολουθήσουν. Θα ήθελα να ακολουθήσουν το δικό μας δρόμο, το ευρωπαϊκό μοντέλο, αλλά θα πρέπει πρώτα να τους το δείξουμε ποιο είναι αυτό το μοντέλο, να τους το παρουσιάσουμε ως υπόδειγμα.

Ίσως να υπάρξουν και άλλα με την ανάδυση της Κίνας. Αλλά εν πάση περιπτώσει αυτή τη στιγμή δύο είναι δυνατά μοντέλα του Δυτικού Κόσμου. Για να υπάρχει ο αντίποδας συνεπάγεται ότι εμείς που είμαστε ο πυρήνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορέσουμε να το προωθήσουμε, να το ενσαρκώσουμε, να το παρακολουθήσουμε.

Αυτό σημαίνει, λοιπόν, εσωτερική διαπάλη στα πολιτικά κόμματα και στις εκλογές και αφ' ης στιγμής θα έχουμε κερδίσει τις εκλογές, όταν θα είμαστε στην εξουσία θα πρέπει πραγματικά να κατορθώσουμε αυτές που είναι οι θεμελιώδεις ιδέες της Ευρωπαϊκής Αριστεράς να ενσαρκώνονται και να υλοποιούνται στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Αυτή πρέπει να είναι η πάλη μας, αυτή πρέπει να είναι η ατζέντα μας στα επόμενα 2-3-4 χρόνια. Εξαρτάται από τις ημερομηνίες και τους πολιτικούς κύκλους σε κάθε χώρα, αλλά εν πάση περιπτώσει είναι σαφές ότι εμείς έχουμε ανάλογα με τη χώρα - μεταξύ κάποιων εβδομάδων, όπως είναι η περίπτωση των Ιταλών, έως κάποιων μηνών, 18 μηνών συγκεκριμένα για τους Γάλλους - συγκεκριμένες διαφορετικές προθεσμίες. Έχουμε στα χέρια μας την ικανότητα να αντιστρέψουμε τα δεδομένα, ώστε πραγματικά ο 21^{ος} αιώνας να είναι η αρχή αυτής της νέας εποχής της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Και επομένως μέσω των ιδεών που φέρει αυτή η νέα εποχή της Ευρώπης. Αυτό είναι το νόημα της δικής μου πάλης και του δικού μου αγώνα και ευχαρίστως να δεχτώ τα σχόλια και την κριτική σας, είναι, ευπρόσδεκτα. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ (Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ): Ευχαριστούμε ιδιαίτερα τον κ. Strauss Kahn, για την πολύ ενδιαφέρουσα εισήγηση με πολιτικό, ιδεολογικό και οικονομικό περιεχόμενο. Μια τελικά αισιόδοξη εισήγηση.

Θα ξεκινήσουμε μία συζήτηση, παρακαλώ πολύ όσους θα ήθελαν να θέσουν ερώτημα ή να κάνουν τοποθέτηση, υπάρχουν μικρόφωνα μπρος και πίσω και θα σας παρακαλούσα το όνομά σας όταν ξεκινήσετε να ρωτάτε ή να μιλάτε.

Παρακαλώ ο κ. Σαχινίδης.

κ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ: Κύριε Υπουργέ καλώς ήρθατε στην Ελλάδα, σας ευχαριστούμε για την εξαιρετική αυτή και αισιόδοξη παρουσίαση που κάνατε. Ως Οικονομολόγος είμαι υποχρεωμένος να σταθώ σε δύο από τις παρατηρήσεις που κάνατε, γιατί πραγματικά τις βρίσκω πολύ ενδιαφέρουσες.

Είπατε, ότι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στην Ευρώπη σχετίζεται με την έλλειψη συντονισμού. Θα ήθελα να γίνετε λιγάκι πιο διευκρινιστικός ως προς το ζήτημα αυτό.

Και το δεύτερο πολύ σημαντικό θέμα που θίξατε είναι, ότι ο φιλελευθερισμός αρχίζει και πνέει τα λοίσθια και ότι υπάρχουν δυνατότητες για παρέμβαση. Το ερώτημα που θέλω να διατυπώσω είναι, πόση παρέμβαση και τι είδους παρέμβαση; Θα είναι διαφορετική απ' αυτή που είχαμε στο παρελθόν; Σας ευχαριστώ.

D. STRAUSS KAHN: Αναφορικά με τα θέματα συντονισμού, το ενιαίο νόμισμα δημιουργήθηκε μετά από πάρα πολλές συγκρούσεις. Η Έκθεση Βερνέρ το ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του '70, όπου είχαμε τις πρώτες μελέτες. Αλλά άλλο είναι ο νομισματικός συντονισμός και άλλο είναι το να περάσουμε στο ενιαίο νόμισμα.

Πάρα πολλοί παράγοντες διαδραμάτισαν μείζονα ρόλο στη διαδικασία αυτή, μέχρι τη στιγμή όπου άρχισε πλέον να οδηγείται σε αδιέξοδο το θέμα ιδιαίτερα εξ αιτίας των Γερμανών, οι οποίοι ταυτόχρονα ζητούσαν το ενιαίο νόμισμα, αλλά από την άλλη ήταν και πάρα πολύ εχθρικοί προς την προοπτική αυτή.

Από τη μία το ζητούσαν έντονα, γιατί ήταν μέσα στα πλαίσια της λογικής του ευρωπαϊκού οικοδομήματος ως αφηρημένη ιδέα, αλλά ήταν εχθρικοί για πολύ συγκεκριμένα σημεία, σχετικά με την ισχύς και τη

σταθερότητα του Γερμανικού Μάρκου που έπρεπε να ήταν πολύ παραπάνω από το νόμισμα οποιονδήποτε άλλων χωρών.

Δεν ξέρω την ελληνική ψυχολογία, αλλά τη γερμανική την γνωρίζω πάρα πολύ καλά λόγω ακριβώς των αναμνήσεων που είχαν με το νόμισμα πριν την άνοδο του Ναζισμού που ήταν ασταθές, γι' αυτό το Γερμανικό μάρκο ήταν πολύ προσφιλές.

Η εγκατάλειψη του μάρκου ήταν πολύ δύσκολη για τους Γερμανούς. Το να το εγκαταλείψουν για να ανακατευτούν με άλλες χώρες τις οποίες οι Γερμανοί έβλεπαν με κάποια περιφρόνηση ήταν πολύ δύσκολο. Έχετε πολύ μεγάλη τύχη, γιατί τότε δεν ήσασταν στην ομάδα, δεν ετέθη το ζήτημα για τους Έλληνες, αλλά για τους Γάλλους ετίθετο. Αν θέλετε, το πολύ – πολύ άντε να δεχτούν τους Γάλλους οι Γερμανοί, αλλά δεν ήθελαν επ' ουδενί να δεχτούν τους Ιταλούς για παράδειγμα. Ήταν πάρα πολύ δύσκολη η μάχη που έγινε.

Κάνω αυτό το σύντομο ιστορικό για να σας πω ότι τη στιγμή που πραγματικά έφτασε ο κόμπος στο χτένι, δηλαδή το 1997-1998 όπου έπρεπε πραγματικά να περάσουμε τον πήχη, οι Γερμανοί εν κατακλείδι αποδέχτηκαν να πάνε μέχρι το πέρας της Συνθήκης που όντως είχαν υπογράψει, κάθε φορά όμως υψώνοντας όσο το δυνατόν περισσότερα εμπόδια.

Για το Σύμφωνο Σταθερότητας το '96 στο Δουβλίνο ήταν πολύ μακρές οι διαπραγματεύσεις που είχα με τον Βάγκελ που ήταν ο Γερμανός Ομόλογος και τον Μάγιερ που ήταν επικεφαλής της Bundesbank. Ήταν πάρα πολύ δύσκολη η οικοδόμηση αυτού που ονομάστηκε στην αρχή το Συμβούλιο του Ευρώ και μετά η Ευρωομάδα, το EURO GROUP, αλλά που μετά από έξι χρόνια παρέμεινε αν θέλετε πολύ άτυπο και με ελάχιστη αποφασιστική ισχύ. Δηλαδή σύμφωνα με το ενιαίο νόμισμα, αλλά τίποτε παραπέρα.

Το πρόβλημα, λοιπόν, είναι, ότι αυτό το ενιαίο νόμισμα δεν αρκεί από μόνο του και ιδιαίτερα στην τρέχουσα κατάσταση που δίνει τεράστια ισχύ στην Κεντρική Τράπεζα που δεν την ζητούν ούτε καν οι Τραπεζίτες. Ο ταλαίπωρος Τρισέ κατηγορείται για όλα τα δεινά σήμερα. Πολύ θα ήθελε να μην έχει στους ώμους του όλη αυτή την ευθύνη της ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής που ούτε καν του εκχωρεί το καθεστώς, αλλά που όμως την ασκεί γιατί είναι η μόνη οικονομική νομισματική εξουσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μα οι Κεντρικοί Τραπεζίτες δεν θέλουν τίποτε άλλο, παρά να έχουν μια ισχυρή πολιτική εξουσία με την οποία να μπορούν να συντονίσουν και να συζητήσουν αυτή τη νομισματική και οικονομική πολιτική. Θυμάμαι, ότι όταν συγκρουόμουν με το Βάγκελ πάνω στο θέμα αυτό μου έλεγε, γιατί πρέπει οπωσδήποτε να υπάρξει Οικονομική Κυβέρνηση κλπ. Και του απαντούσα, εν πάση περιπτώσει εσύ ξέρεις, ότι κάθε 15 ημέρες έρχεσαι σε επαφή με τον επικεφαλής, με τον Κυβερνήτη της Bundesbank, ο υπουργός Οικονομίας δεν μιλάει μόνο για μπέικον και παίρνουν ένα πρωινό, μιλάνε για οικονομική και νομισματική πολιτική.

Αυτό δεν διακυβεύει την ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αυτό το ταμπού, το οποίο δεν ήθελαν να μείνει άθικτο οι Γερμανοί. Το θέμα είναι ότι εμείς σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν έχουμε τον αντίστοιχο Ευρωπαϊό υπουργό Οικονομίας και όσο δεν θα τον έχουμε θα συνεχίσουμε να έχουμε τελείως άσχετες και ασυντόνιστες πολιτικές.

Στη Γαλλία, όπως και σε άλλες χώρες ο καθένας εφαρμόζει τη δική του πολιτική χωρίς να συντονίζεται με κανέναν. Δεν έχω δει ακόμα ούτε μία φορολογική πολιτική. Να ξεκινάμε να το συζητάμε μεταξύ μας για να δούμε κατά πόσο θα εφαρμόσουμε κάποια πολιτική ή όχι. Ο καθένας κάνει αυτό που θεωρεί σωστό και που ορισμένες φορές είναι ή δεν είναι σε ότι αφορά τη φορολογική πολιτική, αλλά που πάντως υποκινείται από εθνικούς λόγους. Πιο πολύ οικονομικούς ή πιο πολύ πολιτικούς δεν έχει σημασία, αλλά πάντως αμιγώς εθνικούς και δεν έχουμε ούτε καν τον ελάχιστο κοινό παρονομαστή σε κοινό επίπεδο.

Εάν υπήρχε, τα πράγματα θα ήταν τελείως διαφορετικά και δημοσιονομικά και φορολογικά, σε ότι αφορά τη βιομηχανική πολιτική, στα θέματα συγκέντρωσης και ανταγωνισμού, στο επίπεδο Παγκόσμιο Εμπορίου όπου η εντολή που δίνεται στον Ευρωπαϊό συνομιλητή – διαπραγματευτή πραγματικά δεν κάνει τίποτα και πραγματικά εκπληττόμαστε στο ότι δεν μπορεί να γίνουν σεβαστές οι αποφάσεις.

Και δεν μπορεί να έχει νόημα, γιατί πραγματικά δεν βασίζεται σε μία σαφώς καθορισμένη κοινή ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική. Άρα είμαστε σε ένα είδος ζώνης όπου ουσιαστικά έχουμε απαρνηθεί, έχουμε παραιτηθεί από το να εφαρμόζουμε κοινή οικονομική πολιτική. Κανένα κράτος δεν επωφελείται απ' αυτό και ιδού με τι βρισκόμαστε αντιμέτωποι. Προφανώς

αυτό δεν δίνει και καταπληκτικά αποτελέσματα και μάλιστα είναι θαύμα το ότι λίγο ως πολύ καταφέρνουμε να έχουμε και κάποια ανάπτυξη δεξιά και αριστερά.

Ακούσαμε το σχετικό, ότι ουσιαστικά είναι θνησιγενής ο φιλελευθερισμός. Δεν θα το έλεγα ακριβώς, είναι λίγο ανάμεσα στη μετάφραση. Εν πάση περιπτώσει όντως έχει πολλές λαμπρές μέρες μπροστά μας. Εν πάση περιπτώσει δεν είναι και κάθε φιλελευθερισμός κακός.

Αλλά το να θέλουμε να οργανώσουμε το σύνολο της οικονομίας και το σύνολο της κοινωνίας πάνω σε κάποιες απλές αρχές που είναι αυτές του φιλελευθερισμού, δεν μπορεί να οδηγήσει σε μία πλήρη και απρόσκοπτη λειτουργία της κοινωνίας.

Για μένα ο φιλελευθερισμός, όπως πάντα το σκεφτόταν η δεξιά, είναι η απλή φυσική σκέψη. Ενώ η αριστερή ρητορική ήταν πιο πολύπλοκη, πιο δύσκολη αν θέλετε, που απαιτεί κάποια προσέγγιση διανόησης. Εξηγώντας τρεις απλούς κανόνες του φιλελευθερισμού, ο καθένας το καταλαβαίνει. Το θέμα δεν είναι έτσι.

Δεν λέω, λοιπόν, ότι ακριβώς πνέει τα λούστια ο φιλελευθερισμός, αλλά η ιδέα ότι αρκεί να αναφερθούμε στην ιδέα του πλέον άκρατου φιλελευθερισμού για να επιλύσουμε όλα τα προβλήματα, που επικράτησε ικανά στις χώρες μας τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '90 και αρχές του 21^{ου} αιώνα και τώρα πλέον περνάει στη φάση της άρνησης. Αναστρέφεται το κύμα αυτό.

Και πλέον η ιδέα ότι πρέπει να υπάρξει παρέμβαση είναι κάτι που αρχίζει και επικρατεί. Υπάρχουν κάποιοι που λένε, ότι πρέπει να παρέμβουμε για να υπάρξει εναρμόνιση φορολογικού καθεστώτος, άλλοι λένε να παρέμβουμε για να αναπτύξουμε τους πρωταθλητές σε επίπεδο διεθνές σε ότι αφορά τη βιομηχανία, άλλοι να παρέμβουμε στο να μη διακυβεύουμε το μέλλον σε σχέση με μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές πολιτικές, άλλοι λένε ότι πρέπει να παρέμβουμε προκειμένου να γίνουμε Ήπειρος της καινοτομίας, αυτή θα είναι η προστιθέμενη αξία μας.

Η νομοθεσία σε ότι αφορά την πνευματική ιδιοκτησία θα πρέπει να αναθεωρηθεί και να επανεξεταστεί μέσω των προβλημάτων που θέτει για παράδειγμα το internet και η καλπάζουσα ανάπτυξη της γενετικής.

Όλα αυτά εν πάση περιπτώσει απαιτούν μια δημόσια παρέμβαση και ούτω καθ' εξής. Λένε άλλοι ότι πρέπει να παρέμβουμε γιατί το μέλλον του πλανήτη σαφέστατα διακυβεύεται, είναι στα χέρια μας και εξαρτάται από τις δικές μας αποφάσεις σε ότι αφορά την αειφορία, την προστασία του περιβάλλοντος και προφανώς δεν μπορεί να γίνει αυτό από μόνο του.

Όλα, λοιπόν, αυτά τα στοιχεία λιθαράκι – λιθαράκι, δεν μπορώ βέβαια να το αποδείξω αλλά αισθάνομαι ότι στην κοινή γνώμη των Ευρωπαίων, στους Γάλλους σίγουρα, αλλά και σε άλλους γιατί ταξιδεύω πάρα πολύ στην Ευρώπη - υπάρχει αυτή η γενική αίσθηση, ότι ναι, είχαμε ένα αρχαίο σύστημα και πρέπει να το εκσυγχρονίσουμε.

Αλλά εκσυγχρονισμός δεν σημαίνει να το ξεριζώσουμε, δεν σημαίνει να το εγκαταλείψουμε, να εγκαταλείψουμε κάθε μορφής δημόσια παρέμβαση. Πρωτίστως και ιδιαίτερα αυτό το οποίο κριτικάρεται είναι η δημόσια παρέμβαση του κράτους.

Αυτό, λοιπόν, που προιμοδοτείται, πέραν του λογικού, είναι η τοπική δημόσια παρέμβαση ή η περιφερειακή ή η παρέμβαση των πολιτών. Βλέπουμε τώρα στις μέρες μας πολυάριθμες εκκλήσεις ώστε μικρότερες χωρικές ενότητες, μικρότερες από το κράτος να επενδύσουν σε τέτοιου είδους δημόσια παρέμβαση.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι πραγματικά βρισκόμαστε σε μία τέτοιου είδους διαφορετική κίνηση. Αυτές δεν είναι παραδοσιακές δημόσιες παρεμβάσεις όντως, μπορεί να είναι τελείως διαφορετικές από το παρελθόν.

Να σας δώσω μόνο ένα παράδειγμα. Μία από τις μεγάλες δημοσιονομικές επιτυχίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η εφαρμογή του ΦΠΑ, τον οποίο κατά βάση επινοήσαμε ως ένα σύγχρονο εργαλείο για να μην ακυρωθούν τα δίκτυα διανομής και εμπορίας, αλλά με στόχο προσόδων για το κράτος, για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτός είναι, ούτως ή άλλως, ένας από τους παραδοσιακούς στόχους της φορολογίας, να υπάρξουν πρόσοδοι για τα δημόσια οικονομικά.

Στις μέρες μας όμως δεν αντιλαμβανόμαστε το ΦΠΑ μόνο σαν κάτι τέτοιο, αλλά και σαν όργανο προσανατολισμού της οικονομίας. Επομένως η ύπαρξη δύο διαφορετικών ή και περισσότερων, αν το

αποφασίσουμε σε Ευρωπαϊκή Οδηγία, ΦΠΑ δεν δίνουν διαφορετικές, πριμοδοτήσεις επιθυμητών καταναλωτικών μοντέλων; Σε σχέση με το τι εισάγεται ή όχι, σε σχέση με το τι ρυπαίνει και τι δεν ρυπαίνει ή σε σχέση με το τι καταναλώνει και χρησιμοποιεί περισσότερο το εργατικό δυναμικό ή την εντατικοποίηση κεφαλαίου.

Μήπως βλέπουμε εδώ έναν άμεσο συσχετισμό, χρησιμοποιώντας ένα ουδέτερο ουσιαστικά μέσο, το ΦΠΑ για να έχουμε ακριβώς έναν προσανατολισμό. Ακριβώς αυτή είναι η απάντησή μου. Μπορούμε να πάμε συλλογικά, αλλά η τρέχουσα ρητορική μεταξύ των Πολωνών και των Γάλλων σε ότι αφορά την υπόθεση του ΦΠΑ για τις κατ' οίκον ασχολίες, για τα έργα συντήρησης κλπ. δεν τίθεται στο σωστό πεδίο. Αντικατοπτρίζει όμως πολύ σωστά, ότι ο ΦΠΑ είναι ένα εργαλείο που πραγματικά συνεπάγεται τόσο μεγάλη διακίνηση δισεκατομμυρίων € στην Ευρωπαϊκή Ένωση που δεν μπορούμε να μείνουμε με σταυρωμένα χέρια, να πούμε, ότι απλώς μαζεύουμε τις προσόδους χωρίς να μας ενδιαφέρουν και οι έμμεσες συνέπειες του τι συνεπάγεται αυτή η εφαρμογή του ΦΠΑ.

Ιδού, λοιπόν, μία τελείως διαφορετική εφαρμογή της αρχικής επινόησης που πιστεύω ότι είναι απαραίτητη.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ (Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ): Ο κ. Γιαννίσης.

Τ. ΓΙΑΝΝΙΤΣΗΣ: Μεταξύ του όλα πάνε χάλια και όλα πάνε καλά, κατ' εμέ το όλα πάνε χάλια είναι πολύ πιο σαφές και πασίδηλο και πολύ πιο ρεαλιστικό απ' ότι το όλα πάνε καλά. Δυστυχώς.

Πιστεύω, ότι στις μέρες μας είμαστε αντιμέτωποι με μία σειρά προβλημάτων που αφορούν αφ' ενός στον καταμερισμό εργασίας σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και αφ' ετέρου στα πλαίσια του εθνικού πεδίου. Από σκοπιάς σοσιαλιστικής αριστεράς, πως μπορούμε να ορίσουμε την κρατική παρέμβαση σε ότι αφορά τον πυρήνα των κοινωνικών προβλημάτων, όπως είναι ο μισθός, η ανεργία, και το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο.

Βλέπουμε κατ' αρχάς σε μακροοικονομικό επίπεδο, ότι όπως είπατε, υπάρχει μια έλλειψη γενικού οικονομικού συντονισμού. Δεν μπορούμε να έχουμε ενιαίο νόμισμα χωρίς να έχουμε κάτι σε επίπεδο συντονισμού οικονομικών πολιτικών.

Από την άλλη όμως ποιες είναι οι προοπτικές να υπάρξει πραγματικά συντονισμός οικονομικών πολιτικών όταν βλέπουμε ότι τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραιτούνται και απεκδύονται της εξουσίας του να δώσουν αρμοδιότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Αρνούνται να δώσουν αρμοδιότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση έστω και ήσσονος σημασίας.

Επί παραδείγματι, ίσως όχι ήσσονος σημασίας, αλλά ο συντονισμός του φορολογικού καθεστώτος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα πασίγνωστο και χρονίζων πρόβλημα. Από την άλλη ήθελα να πω και νομίζω σας το θυμίζω, ότι η Αριστερά πρωτίστως και εν γένει τα σοσιαλιστικά κινήματα επί σειρά ετών από το 1975 και μετά επέκριναν την ισχύ του δολαρίου και έκαναν έκκληση για την αναγκαιότητα δημιουργίας ενός ισχυρού νομίσματος, ανεξάρτητα του δολαρίου, που τελικά όντως δημιουργήθηκε τέλος της δεκαετίας του '90.

Σήμερα, λοιπόν, υπάρχουν φωνές που ακούγονται που επικρίνουν το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο Σταθερότητας. Ακόμα και την ύπαρξη αυτή καθ' αυτή του ενιαίου νομίσματος του €.

Από την άλλη όμως δεν πιστεύω ότι μπορούμε να έχουμε ενιαίο νόμισμα το € και να μην μας ενδιαφέρει η εξωτερική πολιτική και η πολιτική άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Νομίζω, ότι η ισχύς του δολαρίου δεν εξαρτάται μόνο από την οικονομία των ΗΠΑ, αλλά και από την εν γένει πολιτική της. Και εξάλλου η Αμερικανική οικονομία δεν είναι αμιγώς και μόνο η οικονομική πολιτική των ΗΠΑ.

Βρισκόμαστε, λοιπόν, ενώπιον ενός εξαιρετικά πολύπλοκου ζητήματος και προς το παρόν εγώ προσωπικά δεν νομίζω, ότι θα μπορούσα να δώσω μία απάντηση. Αλλά εάν δούμε και τα μεν και τα δε σε ότι αφορά το ενιαίο νόμισμα, βλέπουμε μόνο προβλήματα.

Η Ευρώπη δεν μπορεί να προχωρήσει σε επίπεδο ΚΕΠΑ, Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Άμυνας και υπάρχουν τεράστιες δυσκολίες να προχωρήσει σε έναν συντονισμό της μακροοικονομικής πολιτικής.

Από την άλλη αν έρθουμε στο εσωτερικό το χωρών και δούμε το επίπεδο των σοσιαλιστικών δυνάμεων συνειδητοποιούμε, ότι είμαστε πάντα σε άμυνα. Η παρέμβαση του κράτους είναι ένα από τα βασικά μας εργαλεία, χωρίς να κάνω γενικεύσεις γιατί υπάρχουν πολλές διαφορές μεταξύ των

κρατών και των διαφορετικών πολιτικών δυνάμεων της Σοσιαλιστικής Αριστεράς. Βλέπουμε ότι πολύ συχνά δεν μπορούμε να πούμε ποιος θα είναι ο ελάχιστος κοινός παρονομαστής και τι θα είναι το πραγματικά καινοτόμο.

Πραγματικά βρισκόμαστε συνέχεια αμυνόμενοι προασπιζόμενοι τις παλιές δομές, αυτό που συνιστά την κληρονομιά μας, αλλά όταν αναρωτιόμαστε κατά πόσο μπορούμε να προχωρήσουμε μόνο μ' αυτή την κληρονομιά κατ' εμέ η απάντηση είναι αρνητική.

Πρέπει, λοιπόν, να θέσουμε το αντίστροφο ερώτημα, ποια θα ήταν η θετική απάντηση; Ξέρετε πολύ καλά τη θεωρία του Γαλλικού Κανονιστικού Πλαισίου που είπε πριν από 20-30 χρόνια, ότι όταν βρισκόμαστε ενώπιον ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης πρέπει να επινοήσουμε και νέους κανόνες. Και αυτοί οι νέοι κανόνες θα διέπουν και την πολιτική.

Ποια είναι, λοιπόν, η πολιτική απάντηση σ' αυτό το νέο οικοδόμημα; Δεν νομίζω ότι η απάντηση μπορεί να βρεθεί μόνο σε επίπεδο μακροοικονομικό. Είναι σε επίπεδο διαρθρωτικό και εκεί αντιμετωπίζουμε τις μεγαλύτερες δυσκολίες. Γιατί κατ' εμέ δεν είμαστε έτοιμοι να διατυπώσουμε και να ορίσουμε μια θετική απάντηση.

Ο Τόνι Μπλέρ μπορεί να έδωσε τις δικές του απαντήσεις. Υπήρξε ένα αποτέλεσμα που κατά τα φαινόμενα προς το παρόν φαίνεται πολύ πιο αποτελεσματικό απ' ότι βλέπουμε σε άλλες χώρες, τη Γαλλία, τη Γερμανία ή αλλού, αλλά εν πάση περιπτώσει δεν νομίζω ότι είναι αυτή η κατεύθυνση που θέλουμε. Ευχαριστώ.

D. STRAUSS KAHN: Σας ευχαριστώ. Είναι φυσικό ότι όλα πάνε χάλια να είναι πολύ πιο πασιδηλο, γιατί αυτό είναι που βιώνουμε κάθε μέρα. Όλα πάνε καλά είναι το μέλλον, το παρόν είναι πολύ πιο εύκολο να το διαβάσουμε απ' ότι το μέλλον.

Πέραν αυτού όμως εξαρτάται από το κατά πόσο θέλουμε να έχουμε απαισιόδοξη ή αισιόδοξη σκοπιά του κόσμου. Ξέρετε όλη αυτή την περίφημη φράση του Γκράμσι σε σχέση με τον πεσιμισμό των πραγματιστών και την αισιοδοξία των οραματιστών. Βρισκόμαστε σε έναν κόσμο όπου διακυβεύεται το μοντέλο. Ή είμαστε σε θέση να πούμε επαναλαμβάνουμε αυτό το μοντέλο, τις θεμελιώδεις αξίες τις οποίες θέλουμε και δομούμε κάτι

καινούργιο ή παίρνουμε την απαισιόδοξη θέαση οπότε χρόνο με χρόνο η επιδείνωση της κατάστασης θα οδηγήσει στο θάνατο όλων μας.

Τι συμβαίνει αυτή τη στιγμή; Ουσιαστικά άλλαξε άρδην η σχέση κεφαλαίου εργασίας. Η έλευση στην παγκόσμια αγορά εκατοντάδων χιλιάδων Κινέζων και Ινδών εργατών άλλαξε άρδην τη σχέση μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας. Υπάρχει τεράστια προσφορά εργασίας και ελάχιστη προσφορά κεφαλαίου. Η αγορά τι μας λέει όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο; Όταν ο ένας παράγων γίνεται πλεονασματικός σε σχέση με άλλον αμέσως μειώνεται η τιμή του.

Δεδομένου, λοιπόν, ότι αυξάνεται η κερδοφορία του κεφαλαίου και μειώνεται η τιμή της εργασίας, πολύ λογικά αυτό συνδέεται με τα φαινόμενα που βιώνουμε στην παγκοσμιοποίηση. Αυτό είναι ένα φαινόμενο στο οποίο δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα και να αντιτάξουμε τίποτα.

Το ερώτημα είναι αν είμαστε σε θέση σ' αυτό τον κόσμο να κατορθώσουμε να επιβιώσουν οι δικές μας αρχές, δηλαδή να απαντήσουμε στα θέματα του μισθού και της ανεργίας; Είμαστε σε θέση να κατορθώσουμε αυτό το μοντέλο το οποίο εν κατακλείδι θέλει να ενσωματώσει το άτομο στην κοινωνία, να συνεχίσει να επιβιώνει με όντως μεγάλες δυσκολίες ή προτιμάμε να πάρουμε ένα μοντέλο σαν αυτό των ΗΠΑ για παράδειγμα, όπου δεν ανθίσταται λιγότερο εύκολα στη διαρκή κατακρήμνιση του εργατικού κόστους εξ αιτίας Κίνας, Ινδίας.

Αλλά δεν μπορούμε να πούμε ότι το μοντέλο του φιλελευθερισμού επιτυγχάνει, το μοντέλο το αμερικάνικο επιτυγχάνει έναντι της παγκοσμιοποίησης. Το πρόβλημα είναι να δούμε, ότι το μοντέλο αυτό πλήττεται εξίσου με το δικό μας, αν και όχι κατά τον ίδιο τρόπο.

Εμείς πληττόμαστε σε διαρθρωτικές πτυχές, αυτοί πλήττονται πάνω στη λογική του κόστους. Αλλά πλήττεται εξίσου τόσο το αμερικάνικο μοντέλο όσο και το δικό μας και βέβαια δεν σημαίνει ότι θα μπορέσουν να επιβιώσουν αυτοί και δεν θα μπορέσουμε να επιβιώσουμε εμείς επί τη βάση των δικών μας αξιών. Εκεί είναι απαραίτητη η πολιτική βούληση.

Το παράδειγμα του € που παίρνετε, είναι πολύ καλό. Υπάρχουν πάρα πολλές φωνές στις μέρες μας που υψώνονται, όπως ο Ιταλός υπουργός Οικονομίας και άλλοι που λένε, τελικά είχαμε δίκιο, καλά κάναμε που μπήκαμε

στο € κλπ.; Υπάρχουν και καλά και κακά επιχειρήματα, υπάρχει και κατά, δεν επανέρχομαι τα αναφέρατε κι εσείς.

Το γεγονός δηλαδή, ότι έχουμε περιοριστεί στο ενιαίο νόμισμα και δεν προχωρήσαμε παραπέρα είναι αυτό καθ' αυτό εξαιρετικά αποδυναμωτικό. Όντως χρειάζεται να προχωρήσουμε παραπέρα και να το συνδυάσουμε με την κοινή πολιτική. Υπάρχει όμως και το τι δημιουργήσε.

Πολλές χώρες δεν θα εφάρμοζαν την πολιτική που ακολουθούν αυτή τη στιγμή αν δεν υπήρχε το €. Η δημοσιονομική πολιτική στη Γαλλία, δεν μιλάω για την Ελλάδα, ας μείνουμε στη Γαλλία, δεν θα μπορούσε να υπάρξει εδώ και παρά πολλά χρόνια αν δεν υπήρχε το €, θα είχαμε εκραγεί σε ότι αφορά το εξωτερικό εμπόριο.

Επομένως το € πληροί πολύ καλά τις λειτουργίες και την αποστολή που του έχει ανατεθεί. Δηλαδή να δημιουργήσει ακριβώς αυτή την ασπίδα που θα του επιτρέψει κλπ. Αλλά πολύ δικαιολογημένα επίσης και σωστό είναι να πούμε, ότι το παιχνίδι δεν παίζεται μόνο σε επίπεδο μακροοικονομικό, ούτε είναι αμιγώς οικονομικό. Η θέση του € στον κόσμο θα εξαρτηθεί από την θέση της Ευρώπης στον κόσμο. Προφανώς υπάρχει μία διαλλακτική σχέση αυτών των δύο, αλλά υπάρχουν και οι δύο κατευθύνσεις. Δηλαδή το πόσο η θέση του € διαδραματίζει ρόλο πάνω στη θέση της Ευρώπης στον κόσμο και αντίστροφα. Και είναι αποφασιστικής σημασίας.

Επανερχόμαστε ουσιαστικά στο πολιτικό ζήτημα το οποίο έθιξα. Είναι αλήθεια ότι η πολιτική εν συνόλω των ΗΠΑ παίζει πάνω στην αξία του δολαρίου. Αλλά είναι αλήθεια επίσης ότι όταν ο κ. Γκρίσπαν λέει μόνο μια μικρή φρασούλα, ότι ένα ασθενές δολάριο δεν είναι τόσο κακό για τις ΗΠΑ, αμέσως καταλαβαίνουν οι αγορές τι λέει. Όταν πει ο κ. Γκρίσπαν ότι τελικά ένα ισχυρό δολάριο είναι καλό για την αμερικανική οικονομία, πάλι καταλαβαίνουν τα πάντα οι αγορές. Γιατί; Γιατί ο κ. Γκρίσπαν είναι κάποιος, ο οποίος συμβολίζει την οικονομία.

Στην Ευρώπη όταν έχουμε μια πλειάδα προσώπων υπεύθυνων για την οικονομία, και προς Θεού δεν θέλω να υποβιβάσω τους συναδέλφους, κανείς δεν ενδιαφέρεται για το τι θα πει οποιοσδήποτε Ευρωπαίος υπουργός Οικονομίας. Για να μην σας πω πως το αντιμετωπίζουν τα ΜΜΕ. Δηλαδή

ξέρετε το περίφημο που έγινε, που ρωτήθηκε κάποιος, ποιο είναι το τηλέφωνο της Ευρώπης;

Αρχίζει σιγά – σιγά να εξαφανίζεται αυτό το ανέκδοτο, όμως σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να μην υπάρχει αυτό το ένα τηλέφωνο του υπεύθυνου της οικονομικής πολιτικής.

Άρα η σχέση μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει μια επιρροή ως προς το τι θα γίνει το € και το αντίστροφο. Επανέρχομαι στην αρχή της ερώτησής σας. Μπορούμε να θεωρήσουμε, ότι το ευρωπαϊκό μοντέλο έτσι όπως δημιουργήθηκε και δομήθηκε είναι ένα μοντέλο το οποίο διένυσε τους ιστορικούς του χρόνους και που πλέον δεν προσαρμόζεται στον τρόπο που αναπτύσσονται οι παγκόσμιες οικονομίες. Είναι λανθασμένος αυτός ο τρόπος κατ' εμέ, αλλά που είναι απόλυτα λογικός.

Επομένως λέμε σ' αυτή τη φάση, πρώτον να δούμε πώς ανθίστανται οι Αγγλοσάξονες και να ακολουθήσουμε αυτό το παράδειγμα και δεύτερον, εάν ακολουθήσουμε αυτή την πορεία, θα έχουμε εν κατακλείδι την ίδια απογοήτευση. Γιατί η δική μου πεποίθηση είναι ότι η ανάδυση σε 30-40 χρόνια της Κίνας και της Ινδίας ούτως ή άλλως θα σαρώσει τον αμερικανικό φιλελευθερισμό.

Οι χώρες αυτές δεν έχουν φιλελεύθερες πολιτικές, είναι τελείως διαφορετικές. Είναι πολιτικές οι οποίες δεν είναι αμιγώς φιλελεύθερες και ως εκ τούτου θα είναι πολύ πιο αποτελεσματικές επί του κόστους από την πολιτική την οποία μπορεί να διεξάγει ένα τόσο ισχυρό κράτος, όπως είναι οι ΗΠΑ.

Ως εκ τούτου όχι μόνο δεν είναι επιθυμητός ο τύπος κόσμου που επιθυμούν, αλλά επίσης θα χάσουν μακροπρόθεσμα. Η μόνη εναλλακτική που υπάρχει, είναι η οδός που βασίζεται στην περιστολή του κόστους εργασίας όπως κάνουν οι Αμερικανοί.

Συμφωνώ ότι αυτό το μοντέλο μπορεί να λειτουργήσει καλύτερα. Αλλά υπό κάποιες προϋποθέσεις. Ότι δεν θα εγκαταλείψουμε τη βάση αυτού του μοντέλου, έτσι όπως υπήρξε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Θα επιδιώξουμε να μπορεί να συνδυάσει και τις θεμελιώδεις αξίες, να προσαρμόσει δηλαδή τις θεμελιώδεις αξίες του ευρωπαϊκού μοντέλου στην τρέχουσα εποχή. Σε αυτό το σημείο είναι κομβικής σημασίας η αισιοδοξία της θέλησης. Όλοι, ο καθένας

από την θέση του, το μικρό του μετερίζι είναι πραγματικά αποφασιστικής σημασίας, αυτό που λέμε να δημιουργεί πολιτική ισχύ για να προχωρήσουμε ή όχι.

Προφανώς, λοιπόν, η ευφυΐα οδηγεί στο να είναι κάποιος απαισιόδοξος. Αλλά το χειρότερο στην πολιτική είναι να είναι κάποιος ευφυής, αυτό οδηγεί στην απαισιοδοξία. Πρέπει να έχει κάνει κανείς την επιλογή του και στη συνέχεια να θέλει να μείνει πάνω σ' αυτή την πορεία. Και εγώ είμαι απόλυτα πεπεισμένος ότι μπορούμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση να δομήσουμε αυτή την πολιτική Ευρώπη. Απλά και μόνο για το ότι το θέλουμε, αρκεί να το θέλουμε πολύ και βαθιά και μην είμαστε κάθε φορά στη φάση όπου λέμε: καλά θα ήταν να φτάσουμε ως εκεί, αλλά είναι τόσο μεγάλα τα εμπόδια, πρώτο, δεύτερο, τρίτο, τέταρτο, πέμπτο, δέκατο, νιοστό ως εκ τούτου ας μην κινήσουμε και μην κουνήσουμε βήμα.

Ενώ αντίθετα σε επίπεδο ανάλυσης θα έχουμε καταπληκτική επιτυχία, σε επίπεδο δράσης δεν θα έχουμε κανένα απολύτως αποτέλεσμα. Πρέπει να δεσμευτούμε παίρνοντας το ρίσκο του να χάσουμε, αλλά πρέπει να δεσμευτούμε εις βάθος και ουσιαστικά ότι μπορούμε να πετύχουμε μ' αυτή την πορεία.

Και βέβαια εκεί έγκειται το πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί, όχι μόνο στα μακροοικονομικά προβλήματα, αλλά στα διαρθρωτικά. Πρέπει να πάρουμε το ρίσκο. Δεν μπορούμε να σταθούμε απέναντι σ' αυτά τα διαρθρωτικά προβλήματα λέγοντας, τι να κάνουμε, κρίμα, είναι πολύπλοκα τα πράγματα, ας μην κάνουμε τίποτα.

Πρέπει να αναλάβουμε, να αντιμετωπίσουμε την πρόκληση. Ίσως να μην πετύχουμε, αλλά πάντως το δεύτερο ήμισυ του 21^{ου} αιώνα θα είναι απόλυτα υπό την κυριαρχία της Ασίας εάν δεν κάνουμε κάτι, γιατί ούτως ή άλλως αυτή είναι η πορεία στην οποία οδηγούμεθα.

Αλλά εγώ δεν πιστεύω σ' αυτό το σενάριο πραγματικά. Πιστεύω ότι ο κόσμος σε 50 χρόνια θα έχει οργανωθεί γύρω από 4-5 μεγάλα σύνολα: ένα γύρω από την Κίνα, ένα γύρω από την Ινδία, ένα μεγάλο σύνολο Βορειοαμερικανικό που θα έχει συνδυάσει Μεξικό, Καναδά και ίσως και κάποιες άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής, -ίσως υπάρξει ένα μεγάλο σύνολο Νοτιοαμερικανικό, αλλά δεν είμαι και πολύ σίγουρος, εξαρτάται από

τον τρόπο με τον οποίο θα λειτουργήσει η Βραζιλία και το Μερκοσούρ- και ίσως ένα σύνολο ευρωπαϊκό.

Το μόνο για το οποίο είμαι σίγουρος είναι, ότι αυτό το ευρωπαϊκό σύνολο θα υπάρξει μόνο αν επιβεβαιώσουμε και διατρανώσουμε τη θέληση μας να υπάρξει. Εάν δεν ξεκινήσουμε τη μάχη με όλα τα ρίσκα του να χάσουμε, αλλά απόλυτα αποφασισμένοι, όντως οι 40-50 χώρες που είναι δικές μας πραγματικά θα έχουν πλήρως κυριαρχηθεί σε 50 χρόνια. Και οι πιο πιθανοί που θα μας σαρώσουν είναι οι εγγύτεροί μας, οι πολιτισμικά εγγύτεροι, δηλαδή οι Αμερικανοί. Άρα θα μας σαρώσουν οι Αμερικανοί.

Κάποιοι και όχι μόνο το Ηνωμένο Βασίλειο θεωρούν, ότι τελικά δεν είναι και τόσο κακή λύση αυτή και ότι εν πάση περιπτώσει γιατί όχι, γιατί να μην υιοθετήσουμε ένα τέτοιου είδους λύση, του πλήρους εξαμερικανισμού. Δεν είναι δική μου επιλογή αυτή, γιατί τελικά θεωρώ, ότι πραγματικά θα είναι κρίμα, κατ' αρχάς για τα παιδιά και τα εγγόνια μας. Κάποιοι λένε, τι να κάνουμε, δεν μπορούμε να αναδιαρθρώσουμε και να μεταρρυθμίσουμε τα συστήματά μας, επομένως ας μπούμε κι εμείς σ' αυτή τη βάρκα, ας μπούμε στο μεγάλο πλοίο των ΗΠΑ.

Εγώ πραγματικά δεν πιστεύω ότι είναι η μόνη δυνατή λύση αυτή ανεξαρτήτως δυσκολιών. Ωστόσο δεν θα έλεγα όχι, και μην ετοιμαστείτε, συγνώμη για την έκφραση, να με επικρίνετε, πρώτα να δράσουμε και μετά να σκεφτούμε. Αλλά υπό την προϋπόθεση να μην το παρακάνουμε στη σκέψη, να αρχίσουμε και λίγο να δράτουμε και να κουνάμε τα χέρια μας. Πιστεύω, ότι η Ευρώπη έχει μέλλον.

κ. ΡΑΠΤΗΣ: Νομίζω, ότι υπάρχει ένα πρόβλημα σε ότι αφορά τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, διότι με τα πρώτα οικονομικά προβλήματα οι πρώτες χώρες που δεν θέλησαν τον συντονισμό ήταν η Γερμανία και η Γαλλία, οι πρώτες χώρες που παραβίασαν το Σύμφωνο Σταθερότητας ήταν η Γερμανία και η Γαλλία. Η πρώτη χώρα που πήγαν να τιμωρήσουν με το Σύμφωνο Σταθερότητας ήταν η Ιρλανδία, ο τίγρης, το θαύμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπήρξε το πρώτο θύμα.

Όταν ήρθε η σειρά της Γερμανίας και της Γαλλίας λένε, «α! στους άλλους να εφαρμόζεται, όχι σ' εμάς». Και λέω, χωρίς αξιοπιστία στην

οικονομική πολιτική, πώς μπορούμε να προχωρήσουμε σε καλύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών;

Το δεύτερο στοιχείο που μου κάνει εντύπωση με την οικονομική πολιτική, είναι ότι δεν έχουμε ξεκαθαρίσει ακόμη στην Ευρώπη τι θέλουμε. Μπήκανε μέσα δέκα νέες χώρες, οι περισσότερες απ' αυτές επηρεασμένες από το αμερικάνικο μοντέλο μιλούν για χαμηλούς φόρους στο εισόδημα. Τώρα το flat tax, είναι η νέα μόδα που μας πιέζουν όλοι να δεχτούμε.

Από την άλλη πλευρά ζητούν μικρό κράτος. Το μεγάλο κράτος είναι κακό, δαπάνες, βλακεία. Οι πιο προηγμένες χώρες του κόσμου, έχουμε μεγάλο κράτος. Οι ολιγότερο διεφθαρμένες χώρες του κόσμου, έχουμε μεγάλο κράτος. Οι πιο διεφθαρμένες χώρες του κόσμου είναι αυτές που έχουν μικρό κράτος. Αυτά τα ξεχνάμε.

Παρ' όλα αυτά αυτό το μοντέλο έχει περάσει στην Ευρώπη δυστυχώς και φοβούμαι, ότι με τις δέκα νέες χώρες που θα είναι σύμμαχοι της Μεγάλης Βρετανίας δεν θα μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε περεταίρω συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Και αυτό προσωπικά με κάνει να είμαι πολύ λιγότερο αισιόδοξος, αν και θα ήθελα να είμαι πιο αισιόδοξος και να συμμερίζομαι την αισιοδοξία σας. Ευχαριστώ.

D. STRAUSS KAHN: Είναι αλήθεια, ότι οι πρώτες χώρες οι οποίες έσπασαν και οι οποίες δεν σεβάστηκαν τους κοινούς κανόνες ήταν η Γαλλία και η Γερμανία, ήταν και λίγο αναπόφευκτο. Αλλά αυτό που χρειάζεται είναι κάτι πολύ περισσότερο. Δεν είναι απλώς σεβασμός του Συμφώνου Σταθερότητας.

Αυτό που χρειάζεται είναι συντονισμός των οικονομικών πολιτικών, είναι η υλοποίηση ευρωπαϊκών κοινών πολιτικών. Τις οποίες θα μπορεί να ακολουθήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση έχοντας μια δυνατότητα, δανεισμού για να βρεθούν οι κατάλληλοι πόροι, προκειμένου να μπορέσουν να καλυφθούν τα δάνεια αυτά.

Ξέρετε τη θέση μου, είχα θέσει τρία επιπρόσθετα σημεία, έναν υπολογισμό που με οδήγησε σε μια διαδικασία πολύ απλή σε ότι αφορά την φορολογία των επιχειρήσεων. Θα μπορούσε να είναι και κάποια άλλη, αλλά εν πάση περιπτώσει παραπέμπει σ' αυτό που είπατε, σε ότι αφορά τη θέση του κράτους.

Η Αμερικανική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση δεσμεύει ένα 13% του ΑΕΠ για δημόσια λειτουργία, η Γερμανική Κυβέρνηση 20%, η Ευρωπαϊκή Ένωση 1%. Ως εκ τούτου χωρίς να θέλω να υπεισέλθω σε ατελείωτες συζητήσεις σε ότι αφορά τον φεντεραλισμό κλπ. δεν είναι δυνατόν να έχουμε πραγματικά μια ατμομηχανή με τόσο ελάχιστη τροφοδότηση.

Καμία κοινή πολιτική δεν καθοδηγείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτός από την ΚΑΠ που για τους Γάλλους είναι και πολύ πολύπλοκο. Αλλά εν πάση περιπτώσει ακόμα και αν η Κοινή Αγροτική Πολιτική κάνει το μισό απ' αυτό που κάνει τώρα, θα είμαστε σε κάτι νούμερα που ούτως ή άλλως θα είναι ανεπαρκή. Ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη του τι διατίθεται για τη διεύρυνση.

Οι υπόλοιπες πολιτικές σε ότι αφορά την έρευνα, την υποδομή κλπ. διαθέτουν και απορροφούν γελοία ποσά. Επομένως τα μέσα νέας παρέμβασης ή μάλλον τα νέα μέσα παρέμβασης ή εν πάση περιπτώσει τα ανανεωμένα τα γνωρίζουμε, τις θεματικές παρέμβασης τις γνωρίζουμε, είναι η στρατηγική της Λισσαβόνας. Το μόνο το οποίο λείπει και που είναι όμως αποφασιστικό είναι, ότι δεν υλοποιούνται.

Λέτε, ότι με τη διεύρυνση υπάρχουν κάποιες χώρες οι οποίες μπήκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπό συζητήσιμες συνθήκες, γιατί πιστεύω ότι αυτή η διεύρυνση ταυτόχρονα ήταν και απαραίτητη, αλλά και με πολύ κακή προετοιμασία. Εν πάση περιπτώσει με τη διεύρυνση οι Βρετανοί μας φίλοι βρήκαν τους νέους συμμάχους για να παρεμποδίσουν την πρόοδο των πραγμάτων. Είναι αλήθεια.

Γι' αυτό πιστεύω, ότι πρέπει πραγματικά να σκεφτούμε πολύ λιγότερο θεωρητικά από πριν, πολύ πιο συγκεκριμένα, ώστε κάποια κράτη τα οποία θέλουν πραγματικά να προχωρήσουν, να προχωρήσουν και από μόνα τους. Για μένα το τοπίο είναι το τοπίο της Ευρωζώνης, αν θέλετε αυτή είναι μία στρέβλωση που έχω ως οικονομολόγος και τα ταυτίζω, αλλά πάντως προς αυτό πρέπει να ξεκινήσουμε.

Αλλά αν δεν είμαστε σε θέση να προχωρήσουμε μόνοι, οι 12 της Ευρωζώνης ή και λιγότεροι από τους 12, αν δεν θέλουμε να δράσουμε δεν θα συμβεί τίποτα ακριβώς για όσα αναφέρατε. Γιατί υπάρχει και η διεύρυνση και άλλα εμπόδια και επομένως το σύστημα σιγά – σιγά θα αρχίσει να διαλύεται

και θα φτάσει πλέον κάποια στιγμή, όπου κάποιος θα πει με πολύ πιο στεντόρεια φωνή απ' ότι σήμερα: τελικά το € δεν μας χρησιμεύει πάρα πολύ, ας το εγκαταλείψουμε.

Νομικά μπορεί να είναι πολύπλοκο κλπ. αλλά εν πάση περιπτώσει θα το βρούμε αυτό. Και το γεγονός ότι αν κάποιο κράτος δηλώσει επισήμως ότι θέλει να βγει από το €, θα υπάρξει κρίση πράγματι και πολύ μεγάλη δυσκολία να την ξεπεράσουμε. Είναι απόλυτα δυνατό και πιθανό, γιατί δεν έχει ολοκληρωθεί η Ευρώπη. Το ότι έχουμε € στην τσέπη δεν σημαίνει, ότι το € έχει ολοκληρωθεί. Θα υλοποιηθεί μόνο την ημέρα όπου θα έχει συνδεθεί με αντίστοιχη κοινή ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική και ξαναγουρίζουμε στην προηγούμενη συζήτηση επ' αυτού.

Ως εκ τούτου πρέπει να προχωρήσουμε πολύ παραπέρα απ' το Σύμφωνο Σταθερότητας. Αυτό προϋποθέτει πολιτικά εργαλεία για να υλοποιηθεί, προϋποθέτει ότι μέσα σε επίπεδο Ένωσης, έχουν γίνει πολύ σημαντικά βήματα μπροστά. Πολύ περισσότερα από τη Συνθήκη που είναι θνησιγενής αυτή τη στιγμή όντως λόγω των ΟΧΙ στα δημοψηφίσματα. Και είναι πολύ σωστό να πούμε, ότι ναι καλό το €, αλλά κανείς δεν συνηγορεί προς τα πού θα προχωρήσουμε. Όντως συνεχώς οπισθοχωρούμε, έχετε δίκιο, όντως οπισθοχωρούμε.

Αλλά εγώ λέω, ότι έχουμε τα στοιχεία, έχουμε στα χέρια μας το τι πρέπει να κάνουμε. Εάν οι δυνάμεις της Αριστεράς είναι σε θέση να σηκώσουν κεφάλι παντού στην Ευρώπη προς αυτή την κατεύθυνση, υπάρχει μια πιθανότητα όντως να υπάρξει διέξοδος. Εάν δεν το κάνουμε, τότε μπορούμε πάρα πολύ λογικά και θεμιτά να είμαστε πεπεισμένοι, ότι χρόνο με χρόνο οτιδήποτε δομήθηκε σιγά – σιγά θα αρχίσει να ξηλώνεται για να φτάσουμε μετά σε μια χαλαρή ελεύθερη ζώνη, Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών, που ίσως επιθυμούν οι Βρετανοί φίλοι μας, αλλά που δεν είναι επιθυμία πολλών άλλων Ευρωπαίων και αυτή ξαφνικά η Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών θα έχει πλήρως χάσει για το μέλλον την ικανότητα του να ασκήσει οποιαδήποτε επιρροή σε παγκόσμιο επίπεδο, οποιαδήποτε πολιτική.

Δεν είμαι αν θέλετε ένας Μαρξιστής ακραιφνής, αλλά το γεγονός ότι έχουμε δημιουργήσει ένα € είναι μία από τις προϋποθέσεις για να μπορέσουμε να επηρεάσουμε ευρύτερα το διεθνές σκηνικό.

Εν πάση περιπτώσει ή θα πούμε παραιτούμαστε, είναι πολύ δύσκολα τα πράγματα. Αυτό που δημιούργησαν οι γονείς και οι παππούδες μας καλή ιδέα ήταν, αλλά δεν ήξεραν ότι κάποια μέρα θα ξύπναγε η Κίνα και επομένως έκαναν λάθος. Τι να κάνουμε; Ας αναγνωρίσουμε, ότι έκαναν λάθος οι παππούδες και οι γονείς μας και ας συνταχθούμε πίσω από την Αστερόεσσα.

‘Η δεν το δεχόμαστε. Αποδεχόμαστε ότι πρέπει να γίνουν κάποιες εθνικές θυσίες, κάποιες δυσκολίες όντως πολύ βαριές που πρέπει να υπερπηδηθούν με τα αρχαϊκά κομμάτια της κοινωνίας, για να επαναδομήσουμε - όπως έγινε στην Αναγέννηση, όπως έγινε και κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης - για να επαναδομήσουμε και να δημιουργήσουμε την Τρίτη εποχή της Ευρώπης.

Και νομίζω, ότι είμαστε πολύ τυχεροί που ζούμε αυτή την εποχή, γι’ αυτό είμαι αισιόδοξος. Υπάρχουν ολόκληρες γενιές που πέρασαν στο ενδιαμέσο και δεν είχαν την τύχη να βρεθούν σ’ αυτό το σημείο καμπής ή αν θέλετε, τομής. Είναι μια πολύ ιδιαίτερη στιγμή ακριβώς για να αναζητήσουμε τις πολιτικές ευθύνες, μια στιγμή όπου ακριβώς βρισκόμαστε στην κρίσιμη στιγμή του τι μπορεί να γίνει η Ευρώπη.

Με δεδομένο το τι έχει συμβεί και έχει επιτευχθεί στο παρελθόν, δεν βλέπω το λόγο, γιατί να μην πετύχουμε και τώρα. Δεν είναι πιο δύσκολο να δημιουργηθεί τώρα η πολιτική Ευρώπη, να βρεθούν οι δρόμοι της επένδυσης στην ενέργεια, στην έρευνα, στην εκπαίδευση. Δεν είναι πολύ πιο δύσκολο να το κάνουμε αυτό σήμερα απ’ ότι ήταν δύσκολο να γίνει, να οργανωθεί όχι η σκέψη αν θέλετε, εν πάση περιπτώσει να οργανωθεί και να υπάρξει ο δρόμος της Αναγέννησης μετά τον 14^ο αιώνα – 15^ο αιώνα. Ούτε είναι πιο δύσκολο από ότι ήταν η δημιουργία των στοιχείων της Γαλλικής Επανάστασης, ο διαφωτισμός και όλες οι ιδέες που εξαπλώθηκαν στην Ευρώπη.

Εάν εκ των προτέρων είχαν πάρει αυτό το σκεπτικό, θα έλεγαν, ‘Μα παρά είστε αισιόδοξοι, την εποχή εκείνη. Εμείς που είμαστε λογικοί, ως εκ τούτου απαισιόδοξοι ξέρουμε, ότι το παλιό καθεστώς και το φεουδαρχικό δεν μπορούμε να το ανατρέψουμε έτσι’ ή ότι ‘οι επαναστατικές ιδέες ισότητας, δικαιοσύνης και αλληλεγγύης δεν υπήρξαν ποτέ στην ανθρωπότητα, γιατί να τις περάσουμε τώρα εμείς;’

Δεν ξεκινάμε έτσι. Εμείς στη σημερινή Ευρώπη έχουμε την υποχρέωση να δημιουργήσουμε σε αυτή την παράδοση. Και το γεγονός ότι έχουμε αποτύχει με την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη έτσι όπως δημιουργήθηκε είναι κρίμα γιατί συνεπάγεται καθυστέρηση. Είναι μια λυπηρή στιγμή της ιστορίας. Οι Γάλλοι ηγέτες δεν κατάφεραν να πείσουν τους Γάλλους συμπολίτες μας. Δεν ζητώ συγνώμη βέβαια αυτή τη στιγμή, εν πάση περιπτώσει δεν είμαστε αρκετά καλοί, δεν τους πείσαμε. Εν πάση περιπτώσει όμως θα είναι παροδικό σημείο της ιστορίας.

Εμείς, οι Ευρωπαίοι της Αριστεράς πρέπει να ξαναπάρουμε το λάβαρο, πρέπει να δώσουμε τα διανοητικά στοιχεία, τα οποία έχουμε ούτως ή άλλως, επί τάπητος όσον αφορά το τι πρέπει να κάνουμε και πλέον να κινήσουμε κατ' αυτό τον τρόπο τους πολιτικούς σχηματισμούς.

Το γεγονός ότι ο Γιώργος Παπανδρέου επελέγη επικεφαλής της Σοσιαλιστικής Διεθνούς είναι όντως ένα πολύ σημαντικό θετικό στοιχείο. Ως προς το αν είμαστε σε θέση να κάνουμε κάτι τέτοιο, να συμπαραταχθούμε σ' αυτή την κατεύθυνση, δεν είμαι όχι πεπεισμένος γιατί δεν ξέρουμε τι θα δώσει η ιστορία, αλλά αν θέλετε είμαι λογικά αισιόδοξος για την ικανότητα του να βγούμε απ' αυτό το αδιέξοδο. Πρέπει όμως να το θέλουμε πάρα πολύ.

Αν από αδυναμία, από κόπωση παραιτηθούμε της μάχης, τότε το απαισιόδοξο σενάριο θα υλοποιηθεί. Το ευρωπαϊκό οικοδόμημα θα διαλυθεί στα εξ' ων συνετέθη. Εγώ πιστεύω ότι δεν είναι αναπόδραστο αυτό.

Βλέπω ότι ο πεσιμισμός είναι διάχυτος και κυρίαρχος. Μην φοβάστε δεν σας το απευθύνω προσωπικά, είναι παντού αυτού. Πάντως προσπαθώ να σας πείσω ότι είμαστε όλοι μας σε θέση, είμαστε ικανοί να δημιουργήσουμε, να δομήσουμε κάτι, το οποίο δεν θα είναι αυταπάτη. Δεν είναι κάτι δεδομένο, δεν είναι κάτι κεκτημένο, αλλά είναι κάτι δυνατό και εφικτό. Και μόνο αυτό πρέπει να είναι επαρκές για πολιτική κινητοποίηση.

κ. ΧΑΤΖΗΜΠΙΡΟΣ: Αναπτύξατε τις προοπτικές, μάλλον τις αισιόδοξες προοπτικές μιας Αριστεράς στην Ευρώπη, μιας Αριστεράς που θα είναι παρεμβατική και μάλλον συγκεντρωτική.

Θα ήθελα να σχολιάστε σας παρακαλώ πολύ την ύπαρξη και ενδεχομένως την απειλή που απορρέει από μια άλλη Αριστερά πιο αριστερόστροφη, μιας Αριστεράς η οποία υφίσταται και έχει εθνικιστικές τάσεις

και προσανατολισμούς, μιας Αριστεράς η οποία εκδηλώνεται κατά της παγκοσμιοποίησης ή μιας Αριστεράς η οποία, αν θέλετε, γοητεύεται από ιδέες «Νεγκραλιστικές».

D. STRAUSS KAHN: Ναι, υπάρχουν δύο απειλές, αυτές που αναφέρατε και άλλη μία ακόμα. Αυτή η απειλή είναι πολύ μεγάλη και οι Γάλλοι τη γνωρίζουν πολύ καλύτερα από άλλους, γιατί ακριβώς αυτό οδήγησε στην αποτυχία των προεδρικών εκλογών του 2002 των Σοσιαλιστών.

Αποτύχαμε, γιατί ακριβώς δεν καταφέραμε να πείσουμε επαρκώς τους ψηφοφόρους της Αριστεράς, ότι η πορεία η οποία καθοδηγείται από μεγαλύτερη ριζοσπαστικότητα δεν οδηγεί πουθενά. Όμως πάρα πολλοί ψηφοφόροι της Αριστεράς επέλεξαν μια πολύ πιο ριζική προσέγγισή της και γι' αυτό απέτυχαν οι Σοσιαλιστές στις προεδρικές του 2002.

Αυτός ο πειρασμός δεν έχει αλλάξει ποτέ σε υφή, εξακολουθεί να είναι ένας πειρασμός. Αυτό που λένε, ποιο είναι το ιδεατό, αυτό θα ήθελα, αλλά δεν θέλω να βρομίσω τα χέρια μου για να αλλάξω την πραγματικότητα. Εν πάση περιπτώσει στη δική μου χώρα, όπου το ριζοσπαστικό αυτό κίνημα είναι πάρα πολύ ισχυρό με διαφορετικές μορφές και διαφορετικές συνιστώσες, αλλά πάντως είναι πάρα πολύ ισχυρό, το κοινό χαρακτηριστικό είναι εν κατακλείδι αυτή η άρνηση αλλαγής πραγματικότητας. Δηλαδή θέλω να κάνω 10 βήματα μπροστά. Αυτό που μου προτείνετε εσείς είναι μόνο ένα βήμα μπροστά. Εγώ, λοιπόν, αυτό βήμα δεν το κάνω, γιατί εγώ αυτό που θέλω είναι να κάνω 10 βήματα.

Αυτό το οποίο ζητούμε εμείς, γι' αυτούς τους οποίους εμείς εκπροσωπούμε και για το οποίο παλεύουμε είναι, όπου είναι δυνατόν να κάνουμε ένα το πολύ ενάμιση βήμα, να βελτιώσουμε την κατάσταση έστω και λίγο κάθε φορά που μας δίνεται η δυνατότητα, οποτεδήποτε ερχόμαστε στην εξουσία και αλλάζουμε λίγο τα πράγματα.

Αυτή η αντιπαράθεση μεταξύ της πιο ριζοσπαστικής Αριστεράς, ενδεχομένως και εθνικιστικής παράδοσης και της πιο εκσυγχρονιστικής αν θέλετε αριστερής, δεν θα έλεγα κεντρίας στροφής, αλλά πιο μεταρρυθμιστικής, είναι η αντιπαράθεση αυτών που λένε, ότι είναι καλύτερο να κάνουμε ένα βήμα μπροστά που βοηθάει τους πλέον αδύναμους, αντί να

αρνηθούμε έστω και αυτό το βηματάκι εν ονόματι του ότι δεν είναι δέκα τα βήματα ή ότι δεν είναι τέτοια τα πράγματα.

Ακριβώς αυτό συνέβη και στην όλη συζήτηση για την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη. Την εποχή εκείνη με εκείνη τη συζήτηση όλοι πίστευαν, και τα Αριστερά κόμματα, ότι ήταν πολύ πιο Ευρωπαίοι. Όλοι έλεγαν ότι η Ευρώπη που μας προτείνετε δεν είναι τόσο τέλεια. Θέλουμε μια Ευρώπη τόσο καλύτερη, που καλύτερα να αρνηθούμε και τα λίγα βήματα μπροστά.

Υπήρχαν πάρα πολλά ελαττώματα στην προτεινόμενη Συνταγματική Συνθήκη όντως, αλλά ήταν κάποια βήματα μπροστά. Προτίμησαν, λοιπόν, να αρνηθούν αυτά τα λίγα βηματάκια ευελπιστώντας ότι κάποια μέρα να έχουν κάτι πολύ καλύτερο, μένοντας αυτή τη στιγμή σε μια πραγματικότητα πολύ χειρότερη.

Για μένα, λοιπόν, η αντιπαράθεση μεταξύ αυτών των δύο αριστερών είναι ακριβώς αυτή. Αυτή όμως η πιο ριζοσπαστική Αριστερά δεν έκανε ποτέ τίποτα, δεν έπραξε ποτέ τίποτα. Ο αιώνας ο οποίος πέρασε είναι ο αιώνας των διαδοχικών αποτυχιών αυτής της ριζοσπαστικής Αριστεράς σε αντιπαράθεση με τη μεταρρυθμιστική Αριστερά.

Δεν λέω, ότι δεν πέτυχε τίποτα. Υπήρχαν αντίστοιχα πράγματα που έκανε, που ήταν πραγματικά οραματικά. Σκέφτομαι για παράδειγμα της αποικιοκρατία της Γαλλίας στη δεκαετία του '50 και την όλη διαδικασία απόσυρσης των αποίκων στην Αλγερία ή στην Ινδοκίνα. Ήταν η Αριστερά που ήταν στην εξουσία εκείνη τη στιγμή, δεν ήταν και πολύ ένδοξες στιγμές.

Υπήρξαν όμως και στιγμές που κατάφερε να προωθήσει την κοινωνία, ενώ η ριζοσπαστική Αριστερά δεν έκανε ποτέ τίποτα. Αυτός ο κόσμος τώρα και αυτό το κίνημα επαναγεννάτε, αναγεννάτε αν θέλετε, όχι μόνο στη Γαλλία, αλλά και αλλού.

Το 1873 έγινε στη Μασσαλία μια Εθνική Συνέλευση. Το πρόγραμμα, λοιπόν, τότε της Διεθνούς της εποχής εκείνης, είχε δύο συνιστώσες: μια από τον Κάουτσκι που την εποχή εκείνη ήταν ιδεολόγος και ένα προγραμματικό κομμάτι το οποίο είχε συνταχθεί από τον Μπερν Στάιν τον προδότη Σοσιαλιστή. Οι δύο συνιστώσες δεν είχαν και πολύ μεγάλη σχέση μεταξύ τους εν πάση περιπτώσει.

Από τον Μπερν Στάιν υπήρχε μια καινοτόμος ιδέα για την εποχή εκείνη, που σήμερα θα λεγότανε ελάχιστος μισθός. Έλεγε, ότι είναι απαράδεκτο να μην υπάρχει καταβολή ωρομίσθιου για τον εργάτη και ο καπιταλιστής να μπορεί να τον πληρώνει όσο θέλει κατά το δοκούν ανάλογα με την αγορά. Ήταν η ιδέα, λοιπόν, τότε του ελάχιστου μισθού.

Στη Μασσαλία, λοιπόν, το 1873 που έγινε εκείνη η συζήτηση, σηκώνεται ένα τυπάκος, ένας γενειοφόρος με μια τετράγωνη γενειάδα, πολύ γνωστός έκτοτε και ο οποίος λέει, όχι δεν πρέπει να βάλουμε κάτι τέτοιο. Δεν είπε αυτή την ορολογία ελάχιστος μισθός, γιατί αυτός ο ελάχιστος μισθός είναι σύγχρονη ορολογία που χρησιμοποιώ. Θεωρούσε ότι θα εφησυχάσει τον εργάτη και οτιδήποτε εφησυχάσει τον εργάτη ουσιαστικά καθυστερεί την επανάσταση. Αυτή βέβαια η παρέμβαση προφανώς ήταν το Μαρξ και επαναλαμβάνεται, πάντα είναι η ίδια ιστορία μεταξύ του ριζοσπαστισμού και της μεταρρύθμισης, των ρεφορμιστών.

Όντως η ριζοσπαστική Αριστερά είναι και εθνικιστικών τάσεων, δεν ξέρω αν ξέρετε τον κ. Μποβέ, ο οποίος είναι πραγματικά ο μεγάλος ηγέτης της αντιπαγκοσμιοποίησης στη Γαλλία. Κατάφερε, γιατί είμαστε εμείς κακοί και δεν καταφέραμε να τον κερδίσουμε, να πετύχει το φοβερό παράδοξο, να υπεραμύνεται, να προασπίζεται τους Γάλλους αγρότες και ταυτόχρονα να είναι απόλυτα εναντίον της παγκοσμιοποίησης.

Είναι το απόλυτο παράδοξο να υπεραμύνεται της λειτουργίας της ΚΑΠ υπέρ των μικρών καλλιεργητών της Γαλλίας και ταυτόχρονα να λέει, ότι υπερασπιζόμαστε τους φτωχούς καλλιεργητές στα πλαίσια του Κιότο στην Ακτή του Ελεφαντοστού. Πραγματικά είναι το απόλυτο παράδοξο. Αλλά εμείς δεν είμαστε ικανοί να καταδείξουμε αυτό το παράδοξο και την αντίφαση στην κοινή γνώμη.

Η Ριζοσπαστική Αριστερά η οποία οργανώνει τα τοπικιστικά της συμφέροντα ή και σε εθνικό επίπεδο, όντως υπάρχει. Έχετε δίκιο, όντως είναι πολύ σοβαρός ο κίνδυνος. Γιατί όταν δεν προσφέρουμε εμείς λύσεις ή όταν προτείνουμε ένα ανεπαρκώς αισιόδοξο σενάριο του κόσμου, ρεαλιστικό μεν, αλλά όχι αισιόδοξο, ένα κομμάτι της Αριστεράς στρέφεται προς ένα όραμα αν θέλετε πιο ιδεαλιστικό. Γιατί αφού είναι έτσι τα πράγματα στάχτη και μπούρμπερη να γίνουν όλα. Τα λέω λίγο ακραία για να καταλάβετε τι υπάρχει.

Ας ανατινάξουμε τα πάντα. Αυτό είναι δηλαδή, εκεί έχουμε αποτύχει εμείς. Δεν καταφέραμε να πείσουμε ακριβώς τους ψηφοφόρους ότι ο δρόμος είναι προς την ρεφορμιστική Αριστερά, φιλόδοξη ρεφορμιστική. Ταυτόχρονα όμως υπάρχει και ένας δεύτερος κίνδυνος. Ο κίνδυνος το να μείνουμε στην παλιά ρεφορμιστική Αριστερά.

Ποια είναι η παλιά ρεφορμιστική Αριστερά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο; Σας τα λέω λίγο ακραία αν θέλετε, με αδρές γραμμές, τι είναι; Είναι η ανακατανομή. Δηλαδή πρέπει να πάρουμε από τους πιο πλούσιους για να βοηθήσουμε αυτούς που είναι πιο φτωχοί. Το λέω πολύ απλουστευμένα, αλλά χοντρικά αυτή είναι η ιδέα, μια ανακατανομή του πλούτου και λίγο ως πολύ λειτούργησαν τα πράγματα έτσι μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Δημιουργήθηκαν και εφαρμόστηκαν μια σειρά συστημάτων κοινωνικής κάλυψης, φορολογικής ανακατανομής, ελάχιστου εισοδήματος. Μια σειρά συστημάτων προκειμένου να πάρουμε απ' αυτούς που έχουν άφθονο και να δώσουμε κάτι σ' αυτούς που δεν έχουν αρκετά.

Όμως ξέρουμε ότι πλέον έχει εξαντληθεί το μοντέλο της ανακατανομής. Οι μηχανισμοί οι οποίοι δημιουργήθηκαν είναι όλο και πιο βαρείς και τελικά απορροφούν όλο και περισσότερα χρήματα και ανακατανέμουν όλο και λιγότερα. Βλέπουμε, ότι στη χειρότερη μένουν τα πράγματα σταθερά, παρά τις εκατοντάδες εκατομμυρίων € που ξερνά η φοβερή μηχανή και που υποτίθεται ότι μέσω των μηχανισμών της θα πρέπει να ανακατανεμηθούν.

Νομίζω, ότι εκεί πρέπει να αλλάξουμε το μοντέλο, ο ιδεολογικός αρχαϊσμός απ' αυτή την άποψη μας μπλοκάρει. Πρέπει να αποδεχτούμε πραγματικά να λασπωθούμε, ουσιαστικά να μπούμε πραγματικά στη δουλειά. Να μην πούμε, ότι μόνο η αγορά πραγματικά μας δημιουργεί μόνο προβλήματα, τη βάζουμε μπροστά για να διορθώσουμε τις ανισότητες, παίρνουμε τα χρήματα από τους μεν για να τα δώσουμε σε όλους. Αλλά πρέπει πραγματικά να βάλουμε τα χέρια στο μηχάνημα, στα γράσα για να αλλάξουμε τη λειτουργία του, για να παράγει λιγότερους φτωχούς, λιγότερες ανισότητες όχι για να ερχόμαστε μετά να τις διορθώνουμε, αλλά για να το διορθώσουμε στη ρίζα.

Δεν μπορούμε να κατορθώσουμε το παν. Θα παραμείνουν ανισότητες, θα παραμένει να υπάρχει η ανάγκη ανακατανομής, αλλά

μπορούμε να προσπαθούμε να προλάβουμε εκεί που δημιουργούνται από την αρχή ανισότητες. Στο σχολείο για παράδειγμα μεταξύ 2 και 6 ετών δημιουργούνται δια βίου ανισότητες που μετά δεν μπορούν να καλυφθούν. Στο σύστημα υγείας, στο θέμα του περιβάλλοντος όπου δεν μπορούμε να ερχόμαστε επιμηθείς, αλλά να εμποδίσουμε την βλάβη που δημιουργείται.

Αυτός ο άρδην διαφορετικός τρόπος παρέμβασης συνίσταται στο να συγκεντρώσουμε τα μέσα δημόσιας παρέμβασης με τρόπο ώστε να παρεμποδίσουμε τη δημιουργία ανισοτήτων και να πριμοδοτήσουμε ακριβώς την άρση ανισοτήτων κατ' άτομο.

Αντί να προσπαθούμε εκ των υστέρων μαζικά να αντισταθίσουμε τις αρνητικές συνέπειες που έχει δημιουργήσει μια αγορά, πρέπει να έχουμε ένα τελείως διαφορετικό τρόπο παρέμβασης που θέλουμε παρέμβαση της Αριστεράς στην οικονομία και στην κοινωνία. Με δεδομένο ότι είναι ένας άρδην διαφορετικός τρόπος παρέμβασης, προφανώς υπάρχουν πολύ μεγάλες απροθυμίες και αντίσταση του παραδοσιακού κομματιού της Αριστεράς.

Αυτοί, όπως εγώ, που «θέλουν», με κάθε μετριοφροσύνη να προσπαθήσουν να ανανεώσουν την ευρωπαϊκή Αριστερά είναι μεταξύ σφύρας και Άκμονος. Δηλαδή του συντηρητισμού της Αριστεράς και της ριζοσπαστικής Αριστεράς.

Εν πάση περιπτώσει όμως νομίζω, ότι εκεί προσπαθώ εγώ να χαράξω τη δική μου πορεία.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Ο κ. Μαραβέγιας, ο κ. Σαρδελής και ο κ. Ρουμελιώτης.

κ. ΜΑΡΑΒΕΓΙΑΣ: Κατ' αρχήν να σας συγχαρούμε για την παρουσία σας εδώ και για την εξαιρετική σας παρέμβαση. Ήθελα να πω το εξής. Νομίζω πως η άποψή σας, ότι vouloir σε rounoir είναι πραγματικά μια δύναμη που έχετε να πείθετε το ακροατήριο.

Θεωρείτε ότι η Ευρώπη θα έπρεπε να οδηγηθεί σε μια περισσότερο πολιτική κατεύθυνση, σε μια ομοσπονδιοποίηση έτσι ώστε να έχει τα οικονομικά μέσα για να ασκήσει μία πολιτική οικονομική, να έχει μια οικονομική διακυβέρνηση. Θεωρείτε ότι η Συνταγματική Συνθήκη η οποία δυστυχώς απερρίφθη ήταν ένα βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Αν τα πράγματα είναι έτσι τότε μου κάνει εντύπωση πως ένα μέρος της Γαλλικής

Αριστεράς ήταν καθαρά εναντίον αυτού του βήματος προς την κατεύθυνση που προανέφερα.

Ήθελα έναν γενικότερο σχολιασμό προς αυτή την κατεύθυνση. Ευχαριστώ.

D. STRAUSS KAHN: Δεν είπα ακριβώς, νομίζω ταυτίζεται με το ρουνοίρ, χρήσιμο πολιτικό σλόγκαν, αλλά πάντως το να μην θέλει κανείς, να μην υπάρχει βούληση σίγουρα συνεπάγεται αποτυχία. Δεν είναι ακριβώς το ίδιο αυτό.

Ναι, πιστεύω ότι όντως η Συνταγματική Συνθήκη ήταν ένα βήμα, ήταν ένας σταθμός. Αν είχα συντάξει εγώ εκείνη τη Συνθήκη θα ήταν διαφορετική, αν την γράφατε εσείς θα ήταν διαφορετική, εάν ένας κάποιος τρίτος την είχε συντάξει, θα ήταν διαφορετική όντως. Και πράγματι είχε πάρα πολλά ελαττώματα. Αλλά παρ' όλα αυτά υπήρχαν και κάποια πολύ σημαντικά προσόντα, πολύ σημαντικά θετικά σημεία και θα ήταν πολύ χρήσιμο βήμα για τη δόμηση μιας πιο πολιτικής Ευρώπης κλπ.

Σήμερα ξέρω πολύ καλά, ότι το πολιτικά ορθό είναι ότι αφού τα κράτη ακόμα δεν έχουν ξεκινήσει τη διαδικασία επικύρωσης, δεν πρέπει να πούμε ότι έχει πεθάνει η Συνθήκη. Αλλά η αλήθεια είναι τώρα, μη λέμε ότι θέλουμε, ότι όντως έχει πεθάνει η Συνθήκη. Εν πάση περιπτώσει αυτή η Συνθήκη καθ' αυτή ποτέ δεν πρόκειται να εφαρμοστεί έτσι ως έχει.

Ένα τμήμα της Γαλλικής Αριστεράς ήταν κατά της Συνταγματικής αυτής Συνθήκης, γιατί πάντα ήταν κατά της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Με μια ρητορική όντως πολύ ευρωπαϊκή κατά τα άλλα, θέλουμε περισσότερη Ευρώπη, μια καλύτερη Ευρώπη του εργάτη κλπ. Αλλά εν πάση περιπτώσει οι Κομμουνιστές και οι Τροτσκιστές, όντως ήταν πάντα κατά της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Αλλά δεν θα αρκούσαν αυτοί για την απόρριψη της Συνταγματικής Συνθήκης. Η απόρριψη της Συνταγματικής Συνθήκης προέρχεται από μια πλευρά παραδοσιακά ευρωπαϊκή, φιλοευρωπαϊκή της Αριστεράς. Η δεξιά ψήφισε ως συνήθως. Η Εθνικιστική κατά, η μη Εθνικιστική υπέρ, εν σώματι. Άρα το σκορ σε ότι αφορά τη Δεξιά ήταν το αναμενόμενο. Η έκπληξη ήταν στην Αριστερά, όπου 2 εκατομμύρια ψηφοφόροι περίπου της

μεταρρυθμιστικής ρεφορμιστικής Αριστεράς καταψήφισαν, από εκεί ήρθε η έκπληξη.

Η δική μου πεποίθηση είναι, ότι αυτοί που ανέλαβαν την ευθύνη αυτή, κατ' αρχάς το έκαναν σκανδαλωδώς με προσωπικά κίνητρα και όχι με πολύ καλή σκέψη. Δηλαδή ήταν ένα ζήτημα τακτικής, εθνικής πολιτικής που τους οδήγησε να πάρουν αυτή τη θέση, δεν ήταν ιδεολογική επιλογή.

Βρήκαμε πολλούς Σοσιαλιστές ηγέτες παραδοσιακά δεσμευμένους με το ευρωπαϊκό δόγμα και που ξαφνικά βρήκαν πάρα πολύ πρόσφορο να πάρουν αυτή την αρνητική θέση. Ήταν σαφές για πάρα πολλούς, ότι ήταν καθαρά για λόγους εσωτερικής τακτικής και νομίζω, ότι είναι σκανδαλώδες ότι για ένα θέμα τέτοιας σημασίας ελήφθησαν αποφάσεις μικροπολιτικής ή τακτικής.

Κατά καιρούς όντως όλοι μας έχουμε πάρει κάποιες θέσεις, αν θέλετε, τακτικής. Υπάρχουν κάποιοι πολιτικοί ιθύνοντες, υπάρχουν κάποιοι αμιγώς πανεπιστημιακοί, αλλά και κάποιοι άλλοι πολιτικοί ιθύνοντες που ξέρουν ότι υπάρχουν και κάποιοι χειρισμοί τακτικής. Αλλά εξαρτάται ποιο είναι το διακυβεύόμενο.

Με ένα διακύβευμα, τέτοιου εύρους θεωρώ, ότι από την μια πλευρά ηθικά είναι απαράδεκτο το ότι ελήφθησαν θέσεις τακτικής, υπαγορευόμενες από πολιτική τακτική. Αλλά από την άλλη θεωρώ, ότι η επιλογή τους ήταν και μη συνειδητή. Πιστεύω ότι, πολλοί σκέφτηκαν πως ήταν απλό, θεωρούσαν ότι με ένα απλό ΟΧΙ θα επανατοποθετείτε όλος ο μηχανισμός.

Αυτό είναι ένα ελάττωμα πολύ χαρακτηριστικά γαλλικό, δεν είναι απλώς ελάττωμα, είναι ασθένεια να πιστεύουν δηλαδή, ότι πραγματικά η Ευρώπη δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια επέκταση της Γαλλίας. Είναι μια διεύρυνση της Γαλλίας και επομένως εφ' όσον οι Γάλλοι αποφάσισαν ότι έπρεπε να κάνουμε διαφορετικά, όλοι θα έλεγαν ναι – ναι, αφού το είπαν οι Γάλλοι προφανώς θα το κάνουμε όπως το αποφασίσατε εσείς, ναι, θα το κάνουμε αλλιώς.

Αυτό είναι ένα είδος περιφρόνησης υπαρκτής, περιφρόνησης ενάντια των εταίρων μας που είναι ακριβώς το αντίθετο του τι εστί ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Και πραγματικά αυτό σκοτίζει το πνεύμα. Ίσως να έχω λάθος,

αλλά εγώ πιστεύω, ότι μάλλον θεωρούσαν ότι θα μπλόκαραν όλο το μηχανισμό. Το αποτέλεσμα όμως αυτοί συν οι άλλοι συν οι τρίτοι τελικά οδήγησε σ' αυτό το ολίγο ως πολύ 55% ΟΧΙ, που είναι πάρα πολύ σε ένα δημοψήφισμα.

Υπάρχουν και κάποιες άλλες σκέψεις τελείως διαφορετικής υφής, ότι δεν είναι προφανές ότι λειτουργεί πολύ καλά η δημοκρατία μέσω δημοψηφισμάτων, αλλά αυτό είναι ένα αλλουνού Παπά Ευαγγέλιο.

κ. ΣΑΡΔΕΛΗΣ: Κύριε υπουργέ, θα ήθελα να ξεκινήσω υπενθυμίζοντας δύο παλιές αλήθειες για το πώς λειτουργούσε η Ευρώπη. Σύμφωνα με τη μία η Ευρώπη παρομοιαζόταν πάρα πολλές φορές με ένα αεροπλάνο το οποίο αν δεν κινείται προς τα μπροστά θα καταρρεύσει. Άρα έπρεπε να υπάρχει καύσιμο και αυτό το καύσιμο ήταν τα οράματα, έμπαιναν οι επόμενοι στόχοι.

Και βέβαια η δεύτερη προϋπόθεση για να λειτουργήσει το ευρωπαϊκό μοντέλο ήταν, ότι πάντοτε υπήρχαν κάποιες ισχυρές προσωπικότητες οι οποίες καταφέρνουν να διατυπώνουν αυτούς τους στόχους και να τους κάνουν πραγματικά ελκυστικούς για τους ευρωπαϊκούς λαούς.

Ας μην ξεχνάμε ότι πολλά απ' αυτά τα οποία έχουμε επιτύχει στην Ευρώπη οφείλονταν σε μεγάλες προσωπικότητες όπως ο Μιτεράν, ο Κολ που ήταν τα πρόσωπα τα οποία έπαιζαν κεντρικό ρόλο την εποχή που διαμορφώνονταν οι προϋποθέσεις για την ΟΝΕ.

Σήμερα, λοιπόν, βρισκόμαστε κάπου μετά την ΟΝΕ, δεν καταφέραμε να βάλουμε κάποια καινούργια ατζέντα κατά τη γνώμη μου αυτού του μεγέθους στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Συζητιέται από παντού, ότι δεν υπάρχουν και οι προσωπικότητες, οι ηγέτες στην Ευρώπη αυτή τη στιγμή οι οποίοι θα μπορούσαν να διατυπώσουν μια τέτοια ατζέντα. Εύχομαι βέβαια ένας απ' αυτούς να είστε εσείς σύντομα.

Βλέπουμε ότι όλη η συζήτηση και απόψε περιστρέφεται γύρω από το πώς θα μπορέσουμε να διαμορφώσουμε προϋποθέσεις, ούτως ώστε το εγχείρημα της προηγούμενης δεκαετίας που ήταν η ΟΝΕ να λειτουργήσει κάπως καλύτερα.

Δηλαδή η στρατηγική της Λισσαβόνας σε πολλά μέρη τι είναι; Είναι οι μικροοικονομικές προϋποθέσεις για να λειτουργεί καλύτερα μια

Νομισματική Ένωση. Και βέβαια έχει και το αναπτυξιακό της κομμάτι, δεν το αμφισβητώ αυτό το πράγμα, αλλά κυρίως αναφερόμαστε σε προϋποθέσεις για να λειτουργήσει καλύτερα η ΟΝΕ. Δηλαδή σημείο αναφοράς όλο και περισσότερο γίνεται πώς θα κατορθώσουμε αυτό το οποίο φτιάξαμε την προηγούμενη δεκαετία να λειτουργήσει κάπως καλύτερα.

Και ας μην ξεχνάμε, ότι και το θέμα της ΟΝΕ έφερε την ευρωπαϊκή Αριστερά σε πάρα πολλές χώρες, δεν ξέρω σε όλες, αλλά σε πάρα πολλές απέναντι στις αδυναμίες της. Δηλαδή για να λειτουργήσει η ΟΝΕ χρειάζεται πειθαρχία, δημοσιονομική πειθαρχία, χρειάζεται παρεμβάσεις στο μικροοικονομικό περιβάλλον, αγορά εργασίας κλπ., τα οποία βέβαια δεν ήταν τα δυνατά σημεία της Αριστεράς.

Επομένως βρισκόμαστε σ' αυτά τα διλήμματα, αυτή τη στιγμή με σημείο αναφοράς την προηγούμενη δεκαετία, με τα αδύναμα σημεία της Αριστεράς να είναι στην πολιτική ατζέντα και δεν έχουμε τα μεγάλα οράματα για το επόμενο βήμα που είναι η καύσιμη ύλη.

D. STRAUSS KAHN: Ναι, πολύ σωστό. Το ευρωπαϊκό οικοδόμημα χρειάζεται δύο πράγματα: το όραμα για το οποίο μιλήσατε και μια διαδικασία επίσης. Αποδίδουμε στον Μονέ, στο Σουμάν ακριβώς τη διαδικασία. Να τα δούμε τα πράγματα κατάματα, δεν ήταν πολύ δημοκρατική η διαδικασία. Αυτό το οποίο δημιουργήθηκε εδώ και 30 χρόνια ήταν τυπικά δημοκρατικό, γιατί αυτοί που παίρνανε τις αποφάσεις ήταν αιρετοί, αλλά δεν ήταν δημοκρατικό υπό την έννοια ότι οι λαοί πραγματικά δεν αισθανόντουσαν και δεν καταλάβαιναν τι συνέβαινε. Και βέβαια είναι προφανές, ότι εάν κάθε φορά γινόταν δημοψήφισμα δεν θα προχωρούσαμε.

Άρα η διαδικασία για την περίφημη αλληλεγγύη και την παγίωση του οικοδομήματος ήταν να γίνεται με μικρά διαδοχικά βήματα, μέχρις ότου με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, τουλάχιστον σε ότι αφορά τη Γαλλία με μία κοινή γνώμη που ήταν προ ευρωπαϊκή, έπαψε να καταλαβαίνει ακριβώς τι συνέβαινε.

Πέρασε πλέον αυτή η περίοδος ανεπιστρεπτί, δεν είναι δυνατόν πλέον να προχωρήσουμε χωρίς να συμπεριληφθεί η κοινή γνώμη. Όντως χρειάζονται τα οράματα και όντως αυτό το όραμα λείπει δραματικά στην εποχή μας. Αλλά πέραν αυτού, πέρα από το όραμα χρειάζεται στις μέρες μας

να γίνει και γοητευτικό το όραμα αυτό για τους λαούς. Και αυτό είναι πολύ πιο πολύπλοκο και δύσκολο.

Όταν σε λίγα χρόνια θα βρεθούμε σε μια περίοδο πολύ πιο έντονης ανάπτυξης, θα είναι πιο εύκολο. Τη στιγμή όμως που οι ευρωπαϊκοί λαοί πολύ θεμιτά έχουν αγωνία για θέματα ανεργίας, αγοραστικής δύναμης, η ιδέα ότι μπορούμε να τροποποιήσουμε τα πράγματα χωρίς να ξέρουμε ακριβώς ποιες θα είναι οι συνέπειες, δημιουργεί ακόμα μεγαλύτερη αγωνία. Άρα είναι φυσιολογικό, αν θέλετε, ο λαός τι να κάνει, κουμπώνεται και αναδιπλώνεται.

Δεν ξέρω ποιοι θα είναι οι επόμενοι μεγάλοι Ευρωπαίοι ηγέτες. Αλλά αυτό που αναφέρατε προηγουμένως ήταν Γάλλοι και Γερμανοί και είναι αλήθεια ότι το Γαλλογερμανικό δίδυμο υπήρξε μέχρι τις μέρες, μέχρι χθες εν πάση περιπτώσει, το δίδυμο το οποίο προώθησε τα πράγματα. Κόλ - Αντενέρ, Χέλμουτ Σμιτ - Ζισκάρ Ντ' Εστέν, Μιτεράν - Κολ, τα γνωρίζουμε απέξω όλα αυτά τα δίδυμα, αυτά τα ζεύγη τα Γαλλογερμανικά.

Δεν θέλω να κάνω οποιαδήποτε κριτική του Γάλλου Προέδρου της Δημοκρατίας, σημειώνω απλώς ότι δεν τον αναφέρατε σαν όνομα μεταξύ αυτών που ενδεχομένως θα έχουν αυτά τα οράματα. Εσείς είπατε, επουδενί δεν εκφράζομαι εγώ επί του θέματος, πιστεύω όμως παρ' όλα αυτά ότι είναι αληθές, ότι εδώ και κάποια χρόνια, εδώ και μια δεκαετία δεν υπήρξε καμιά ιδιαίτερη έκφραση είτε από γαλλικής, είτε από γερμανικής πλευράς, μιας έντονης βούλησης για να κινηθεί ξανά η ατμομηχανή.

Η πρώτη φορά που συμμετείχα σε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ήταν το '90-'91, την εποχή εκείνη η γενική αίσθηση ήταν, αρκετά με αυτό που ονομάστηκε από τις μικρές χώρες Γαλλογερμανικό διευθυντήριο. Αρκετά χρήσιμο ήταν το διευθυντήριο από το '57 και μετά, εντάξει, καλά πήγαμε, εν πάση περιπτώσει νισάφι 30 χρόνια, ας περάσουμε σε ένα άλλο μοντέλο πιο συλλογικό κλπ.

Έτσι λίγο αναδιπλώθηκαν οι Γάλλοι και οι Γερμανοί. Η απουσία μιας ισχυρής προσωπικότητας να προωθήσει τα πράγματα επίσης συνέβαλε, αλλά πάντως αυτή υπήρχε αυτή η γενική αίσθηση.

Όταν, λοιπόν, εγώ ήρθα στη Κυβέρνηση το 1997, έξι χρόνια μετά αισθάνθηκα μια πολύ σημαντική αλλαγή. Οι ίδιοι έλεγαν, τελικά όταν οι

Γάλλοι – Γερμανοί δεν κάνουν κάποιες προτάσεις για να προχωρήσουμε, πλέον δεν γίνεται βήμα μπροστά. Πλέον το γενικό αίτημα ήταν να εκφραστούν η Γαλλία και η Γερμανία και ήταν πολύ έντονο και ισχυρό το επίτευγμα.

Δυστυχώς όμως ο Σρέντερ δεν είχε αυτό το πάθος για το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, ο Ζακ Σιράκ ούτε κι αυτός μάλλον και η συνέπεια ήταν ακριβώς αυτό που συνέβαινε μέχρι τώρα. Η μόνη δυνατή ατμομηχανή μέχρι τώρα, ο Γαλλογερμανικός άξονας δεν λειτούργησε. Και βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή ενώπιον αυτού του ελλείμματος οράματος.

Πρέπει να επαναδημιουργήσουμε αυτό το όραμα. Και δεν είναι αυταπάτη να πιστέψουμε ότι μπορούμε να δημιουργήσουμε μια Ευρώπη στις βάσεις στις οποίες ανέφερα προηγουμένως, ούτε και είναι αυταπάτη να σκεφτούμε ότι χωρίς κάποιους σταθμούς θα φτάναμε εκεί που είμαστε σήμερα.

Όταν μιλούσαμε στην αρχή στα μέσα της δεκαετίας του '70 για ενιαίο νόμισμα ήταν κάτι πραγματικά απομακρυσμένο, εξαιρετικά φιλόδοξο, ήταν σαν επιστημονική φαντασία. Θυμάστε, ότι οι Αμερικανοί έλεγαν δεν είναι ποτέ δυνατόν να υπάρξει €.

Ο Φρίντμαν είχε γράψει πάρα πολλά λόγια σχετικά, το € δεν θα υπάρξει ποτέ. Αλλά δεν υπάρχει κάτι πιο δύσκολο σε σχέση μ' αυτά που είχαμε αντιμετωπίσει στο παρελθόν, απλώς είναι πιο πεσμένο το ηθικό μας σε σχέση με το παρελθόν.

Ας βρούμε, λοιπόν, αυτό το ηθικό πάλι, δώστε μας την ικανότητα να ξαναβρούμε αυτή την κοινή πολιτική.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Ο κ. Ρουμελιώτης.

κ. ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ: Κατ' αρχάς θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την παρουσία σας σήμερα ανάμεσά μας και γι' αυτή την καταπληκτική πολιτική ομιλία που κάνατε για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Αριστεράς.

Κατά δεύτερον, δεν θα ήθελα να χάσω την ευκαιρία να σας θέσω ένα ερώτημα που αφορά στις νέες ανισότητες, οι οποίες εγγράφονται αυτή τη στιγμή και εμφανίζονται στην Ευρώπη. Πολύ συχνά ξεχνάμε, εμείς οι άνθρωποι της Αριστεράς, ότι το σημαντικό είναι η βελτίωση της καθημερινής ζωής των ανθρώπων.

Μιλήσαμε σήμερα περί μακροοικονομίας, περί €, περί Ευρώπης, αλλά πολύ συχνά, πάρα πολύ συχνά δυστυχώς ξεχνάμε να μιλήσουμε γι' αυτά τα μικρά καθημερινά ζητήματα τα οποία καθορίζουν τη ζωή των ανθρώπων.

Έχω συμμετάσχει σε πολλές πρωτοβουλίες της Αριστεράς της Ευρώπης σε σχέση με το ζήτημα των ανισοτήτων και έχει παραχθεί δουλειά εδώ και πάρα πολλά χρόνια πάνω στο τι θα μπορούσε να προσφέρει η Αριστερά στην επίλυση τους, στη γεφύρωση τους. Θα ήθελα να σας ζητήσω να δια φωτίσετε λίγο αυτό το ζήτημα, δηλαδή των νέων ανισοτήτων, τι θα μπορούσε να κάνει η Αριστερά στην Ευρώπη για να καλύψει τις ανισότητες αυτές.

Και ένα τελευταίο ερώτημα. Πώς μπορεί να συνδεθούν οι προσπάθειες που έγιναν στα πλαίσια διαφόρων πρωτοβουλιών από τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Αριστεράς, όπως το ΙΣΤΑΜΕ για παράδειγμα και διάφορα άλλα Think tank προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για να αντιπαραταχθούμε σ' αυτές τις ανισότητες;

D. STRAUSS KAHN: Ευχαριστώ Τάκη. Το δικό μου το thing tank που δημιούργησα, με τίτλο «A gauche en Europe» όντως έχει δουλέψει πάρα πολύ στα ζητήματα αυτά εδώ και μια τριετία και έχει δημιουργήσει ένα σύνολο κειμένων και εκθέσεων πάνω σε ζητήματα που ανέφερα εν τάχη, που συνίστανται ακριβώς στην ανατροπή του παραδοσιακού μοντέλου. Ακριβώς στο να επιτεθούμε στη δημιουργία των ανισοτήτων και όχι στην προσπάθεια αντιστάθμισης των συνεπειών.

Έδωσε αποτελέσματα στα θέματα της υγείας, του σχολείου, για το θέμα των ατυχημάτων στο χώρο εργασίας. Ένα σύνολο ζητημάτων στην καθημερινή ζωή που ανέφερες προηγουμένως. Καθημερινή ζωή όπου η παρέμβαση εκ των προτέρων για να σταματήσει ο μηχανισμός που παράγει τις ανισότητες, είναι πολύ πιο αποτελεσματική διαδικασία απ' ότι να προσπαθούμε εκ των υστέρων να διορθώσουμε τις συνέπειες αυτών των ανισοτήτων.

Όμως αυτό που είναι πάρα πολύ σημαντικό στην όλη υπόθεση είναι, ότι αυτή η πολιτική πεποίθηση αντικατοπτρίζεται σε κυβικά μέτρα

δουλειάς που έχουν γίνει, εκθέσεων και όγκους χάρτου που έχουν τυπωθεί με μελέτες από διάφορους ειδήμονες από διάφορους τομείς.

Ο ρόλος της πολιτικής όμως είναι να συγκεράσει όλα τα στοιχεία από τους διάφορους ειδήμονες, προκειμένου να δομήσει μια πολιτική προσέγγιση. Κι αυτό έγινε όχι μόνο από αυτό το Ίδρυμα, αλλά εν γένει από το δίκτυο Ιδρυμάτων που έχουν δημιουργηθεί, όπως το ΙΣΤΑΜΕ για παράδειγμα. Έχει δημιουργηθεί σε πάρα πολλά κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ένα σύνολο ομίλων σκέψης της Αριστεράς, που έχουν συχνές επαφές και στις οποίες υπάρχει μια άνθιση σκέψης και διανοηισμού και νομίζω ότι πραγματικά βρισκόμαστε στην πρωτοκαθεδρία.

Προφανώς εμπλεκόμαστε στην άμεση πολιτική καθημερινή των πολιτικών κομμάτων στα οποία ανήκουμε, αλλά ταυτόχρονα σε χώρους όπως ο όμιλος του Ντ' Αλέμα, «Italiania europea» ή η εναλλακτική αριστερά του Αλμούνια ή η Ευρωπαϊκή Μεταρρυθμιστική Αριστερά του Μπαβέρ στο Βέλγιο κλπ. Το σύνολο όλων αυτών των ομίλων σκέψης πάνω – κάτω λένε τα ίδια πράγματα. Μπορεί να είμαστε διαφορετικές χώρες, έχουμε δημιουργήσει ένα δίκτυο όμως.

Το σύνολο όλων αυτών των Ομίλων, των Ιδρυμάτων κατανοούν και έχουν άμεση σχέση με τους ηγέτες των κομμάτων της Σοσιαλιστικής Αριστεράς. Και βέβαια ορισμένες φορές είναι χρήσιμες οι αμερικανικές ιδέες. Χρησιμοποιούμε ακριβώς τον ορισμό αυτό το think tank, δεξαμενών σκέψης, που όντως μπορούν να προσφέρουν πάρα πολλά.

Είναι θετικό το να ενσωματωνόμαστε σ' αυτά τα Δίκτυα προκειμένου να προωθούμε κοινά κείμενα και σιγά – σιγά, να τα προτείνουμε στα Ευρωπαϊκά Σοσιαλιστικά Κόμματα ξεχωριστά, αλλά και σε μία πολύ ανοικτή Ευρωπαϊκή Σοσιαλιστική ομάδα γενικά, προκειμένου να τους προσφέρουμε τα στοιχεία μιας νέας σοσιαλιστικής διδασκαλίας, ενός νέου σοσιαλιστικού δόγματος.

Είμαι απόλυτα αν θέλετε αποφασισμένος, ότι πρέπει να συντάξουμε το σοσιαλιστικό δόγμα για την επόμενη 30ετία, δεν έχει συνταχθεί αυτό ακόμα, όντως βασίζεται στις ίδιες αξίες, στους ίδιους στόχους, αλλά δεν έχει ακόμα διατυπωθεί. Πρέπει να το συντάξουμε, γιατί χωρίς τέτοιο σοσιαλιστικό δόγμα πηγαίνουμε ξυπόλητοι στη μάχη.

Το δικό μας μέλημα η δική μας αποστολή για τους μήνες ή τα επόμενα χρόνια είναι να είμαστε σε θέση να συγκεράσουμε, να ενσωματώσουμε όλη αυτή τη δουλειά που έχει γίνει και να συντάξουμε ένα είδους χάρτας, του πώς βλέπουμε την Αριστερά στην Ευρώπη και να επηρεάσουμε κατά κάποιο τρόπο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Στο μέτρο που το ΙΣΤΑΜΕ είναι διατεθειμένο εμπλέκεται σε αυτή τη διαδικασία, άλλωστε συμμετείχε και στη συνάντηση των Βρυξελλών πριν από 10 μέρες. Δεν είναι οι πάντες παρόντες στις συναντήσεις τις οποίες οργανώνουμε, ορισμένες φορές κάποιοι δεν τα καταφέρνουν για λόγους εθνικού πολιτικού ημερολογίου και δεν μπορούν να συμμετάσχουν στο σύνολο των δραστηριοτήτων. Αλλά εν πάση περιπτώσει πολύ συχνά γίνονται συναντήσεις, περίπου μια φορά το μήνα, μια φορά στη Ρώμη, μια φορά στη Μαδρίτη, μια φορά αλλού. Πιστεύω σ' αυτή την πορεία ότι σιγά – σιγά γεννάται, αναγεννάτε η δυνατότητα διατύπωσης μιας ευρωπαϊκής λογιστικής και σκέψης στην Ευρώπη. Και είναι απαραίτητο να συμμετάσχουν οι Έλληνες Σοσιαλιστές.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ (Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ): Πράγματι το ΙΣΤΑΜΕ κάνει προσπάθεια να συμμετάσχει σ' αυτή την ομάδα των ευρωπαϊκών think tank. Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον Dominique Strauss Kahh για την παρουσία του απόψε, ήταν μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εισήγηση και νομίζω εξίσου ενδιαφέρουσα συζήτηση στη συνέχεια.

Να ζητήσω συγνώμη απ' όσους δεν πρόλαβαν να τοποθετηθούν. Να ευχαριστήσουμε όλους για την παρουσία σας απόψε. Και πάλι, για μια φορά, ευχαριστούμε πάρα πολύ.

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ